

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНИХ МОВ
КАФЕДРА АНГЛІЙСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ ТА ПРИКЛАДНИХ СТУДІЙ**

До захисту допустити:

в.о.зав. кафедри

 Олена ПЕДЧЕНКО

«18» листопада 2025 р.

**«ЛЕКСИКО-ГРАМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ
АНГЛОМОВНОЇ ЮРИДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ (НА МАТЕРІАЛІ
ТЕКСТІВ ПАРИЗЬКОЇ УГОДИ ООН ПРО ЗМІНИ КЛІМАТУ)»**

Кваліфікаційна робота
здобувача вищої освіти
другого (магістерського)
рівня вищої освіти
освітньо-професійної програми
«Філологія. Переклад (англійська)»
Піскус Єлизавета Олегівна

Науковий керівник:
Гайдук Неллі Анатоліївна,
к.ф.н., доцент кафедри англійської
філології та прикладних студій

Рецензент:
Балабан О.О., к.філол.н., доцент
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова, завідувач
кафедри іноземних мов

(прізвище, ініціали, науковий ступінь, вчене звання, місце роботи)

Кваліфікаційна робота захищена
з оцінкою 95 А Відмінно
Секретар ЕК Неллі ГАЙДУК
«16» грудня 2025 р.

МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНИХ МОВ
КАФЕДРА ПРИКЛАДНОЇ ФІЛОЛОГІЇ

Рівень вищої освіти

другий (магістерський)

III

и

Фсвітньо-професійна програма

«Переклад (англійська, німецька)»

р

т

а

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри, к.філол.н.

н

Олена ПЕДЧЕНКО

а

_____ 2025 р.

з

в

а

ПЛАН ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Піскус Єлизавети Олегівни

1. Тема роботи «ЛЕКСИКО-ГРАМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АНГЛОМОВНОЇ
ЮРИДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ (НА МАТЕРІАЛІ ТЕКСТІВ ПАРИЗЬКОЇ УГОДИ
БОН ПРО ЗМІНИ КЛІМАТУ)»

Керівник роботи Гайдук Неллі Анатоліївна, кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри англійської філології та прикладних студій

Затверджені наказом Маріупольського державного університету від
_____ 20__ року №__

2. Строк подання студентом роботи _____

3. Вихідні дані до роботи (мета, об'єкт, предмет): Мета – дослідити лексико-
граматичні особливості англomовної юридичної термінології, виявивши ключові
характеристики юридичних термінів, їхніх функцій та правил використання в
юридичних текстах та труднощі, що виникають при перекладі таких термінів на

інші мови.

Об'єктом дослідження стала англomовна юридична термінологія як складова фахового мовлення у правовій сфері.

Предметом дослідження є лексико-граматичні особливості англomовних юридичних термінів, їх структура, функції та специфіка використання в юридичних текстах.

4. Зміст роботи

РОЗДІЛ I. Дослідження поняття юридичної термінології в сучасній лінгвістиці. Поняття терміну та термінології у сучасній лінгвістиці: загальнотеоретичний огляд; концептуальні основи юридичної термінології як відображення правової системи; класифікація юридичних термінів: за змістовими, функціональними та структурними ознаками; теоретичні підходи до перекладу юридичної термінології: еквівалентність, адаптація, трансформації.

РОЗДІЛ II. Лексико-граматичні характеристики юридичних термінів у тексті Паризької угоди ООН. Морфологічні особливості юридичної термінології англійської мови: дериваційні моделі, словотворення; синтаксичні моделі функціонування юридичних термінів в офіційно-діловому стилі: структурна організація правових положень. використання модальних дієслів у юридичних текстах як засіб нормативного регулювання.

РОЗДІЛ III. Практичні аспекти перекладу юридичної термінології на прикладі текстів Паризької угоди ООН про зміни клімату. Основні стратегії перекладу англomовної юридичної термінології українською мовою: точність, юридична відповідність, формальна еквівалентність; типові труднощі при перекладі термінів міжнародного права та екологічної тематики; приклади перекладацьких трансформацій юридичних термінів у текстах Паризької угоди: аналіз перекладацьких рішень, збереження змістової точності.

5. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Розділ 1.	Гайдук Неллі Анатоліївна		

Розділ 2.	Гайдук Неллі Анатоліївна		
Розділ 3.	Гайдук Неллі Анатоліївна		

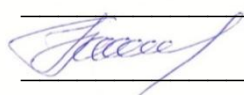
6. Дата видачі завдання _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Складання бібліографії за обраною проблемою у вигляді робочої картотеки	Вересень – листопад 2024р.	Виконано
2.	Оброблення та систематизація інформації, конспектування наукових джерел та навчально-методичної літератури. Визначення і затвердження теми кваліфікаційної роботи.	Грудень 2024р.– січень 2025р.	Виконано
3.	Складання робочого плану дослідження	Лютий 2025р.	Виконано
4.	Виклад матеріалу основної частини кваліфікаційної роботи.	Березень – вересень 2025	Виконано
5.	Звітування на засіданні кафедри прикладної філології про стан готовності розділів.	Червень 2025	Виконано
6.	Представлення кваліфікаційного дослідження керівнику та рецензенту	Жовтень 2025 р.	Виконано
7.	Попередній захист основних положень роботи на засіданні кафедри прикладної філології	Листопад 2025р.	Виконано
8.	Оприлюднення результатів проведеного дослідження та захист кваліфікаційної роботи.	Грудень 2025р.	Виконано

Здобувач

Науковий керівник роботи

Єлизавета ПІСКУС

Неллі ГАЙДУК

ВСТУП	6
РОЗДІЛ І ДОСЛІДЖЕННЯ ПОНЯТТЯ ЮРИДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ В СУЧАСНІЙ ЛІНГВІСТИЦІ	12
1.1. Поняття терміну та термінології у сучасній лінгвістиці	12
1.2. Концептуальні основи юридичної термінології	14
1.3. Класифікація юридичних термінів	17
1.4. Теоретичні підходи до перекладу юридичної термінології	21
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ І	25
РОЗДІЛ ІІ ЛЕКСИКО-ГРАМАТИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ЮРИДИЧНИХ ТЕРМІНІВ У ТЕКСТІ ПАРИЗЬКОЇ УГОДИ ООН	28
2.1. Морфологічні особливості юридичної термінології в англійській мові	28
2.2 Синтаксичні моделі функціонування юридичних термінів в офіційно-діловому стилі	32
2.3 Використання модальних дієслів у юридичних текстах	35
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ ІІ	43
РОЗДІЛ ІІІ ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ПЕРЕКЛАДУ ЮРИДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ НА ПРИКЛАДІ ТЕКСТІВ ПАРИЗЬКОЇ УГОДИ ООН ПРО ЗМІНИ КЛІМАТУ	45
3.1. Основні стратегії перекладу англomовної юридичної термінології українською мовою	45
3.2. Передача маніпулятивних стратегій у перекладі: збереження чи нейтралізація ...	49
3.3. Приклади перекладацьких трансформацій юридичних термінів у текстах Паризької угоди	54
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ ІІІ	71
ВИСНОВКИ	75
ЛІТЕРАТУРА	78
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	88
ДОДАТКИ	89

ВСТУП

Світові глобалізаційні процеси здійснюють значний вплив на всі сфери життя, в тому числі і на міжнародне право, в якому англійська мова, як основний інструмент професійної комунікації в правовій сфері, забезпечує єдиний стандарт для ефективної взаємодії між юристами з різних країн. Англійська мова де-факто стала *lingua franca* для юриспруденції по всьому світу, що підкреслює її незамінну роль у забезпеченні ефективної взаємодії між фахівцями на усіх рівнях.

У контексті міжнародних екологічних ініціатив, таких як Паризька угода ООН про зміни клімату, англійська юридична термінологія відіграє ключову роль у формуванні універсальних правових норм. Тексти цієї угоди є прикладом складного поєднання юридичної точності та спеціалізованої лексики, що охоплює як загальноправові, так і вузькоспеціалізовані терміни, пов'язані зі зміною клімату. Лексико-граматичні особливості цих текстів відображають специфіку правового стилю, зокрема використання складних номінальних груп, модальних дієслів та імперативних форм, що забезпечують нормативність і однозначність.

Дослідження англійської юридичної термінології на матеріалі Паризької угоди дозволяє поглибити розуміння мовних механізмів, які лежать в основі міжнародного правового дискурсу. Аналіз лексичних і граматичних конструкцій сприяє виявленню закономірностей, що забезпечують функціональність юридичних текстів, а також допомагає оцінити їхню роль у гармонізації глобальних правових процесів. Таким чином, вивчення цієї теми є важливим для розуміння структури та особливостей професійної комунікації в міжнародному праві.

Таким чином, **актуальність теми** зумовлена рядом важливих факторів, які відображають сучасні тенденції розвитку англійської мови та її ролі у глобальному правовому середовищі, а саме: англійська мова є міжнародною мовою спілкування в багатьох сферах, зокрема юриспруденції – більшість правових документів, міжнародних договорів, угод та судових рішень, які

стосуються різних країн, складаються або перекладаються англійською мовою, а це вимагає не тільки володіння мовою на високому рівні, але й глибокого розуміння правничих термінів і їхніх лексико-граматичних особливостей.

Юридична термінологія є складною та специфічною, оскільки вона відображає правові концепти, які можуть варіюватися в залежності від правової системи. У англomовній правовій термінології є велика кількість багатозначних термінів, лексичних кальок, латинських запозичень, а також сталих виразів, що мають фіксовану правову інтерпретацію. Це робить їх переклад і адаптацію до інших мов та правових систем викликом, що часто призводить до непорозумінь або навіть юридичних помилок.

Також важливим аспектом є граматична структура юридичних текстів, які часто містять складні синтаксичні конструкції, архаїчні звороти та особливі форми вираження. Розуміння цих граматичних особливостей є ключовим для ефективної праці фахівців-юристів, перекладачів та інших спеціалістів, які працюють з англomовними правовими документами.

Окрім того, в сучасному світі спостерігається тенденція до стандартизації правових систем різних країн у зв'язку з розвитком міжнародних організацій, зростанням кількості міжнародних угод і співробітництва. Це створює потребу в дослідженні та структуризації юридичної термінології, що у свою чергу вимагає детального аналізу її лексичних і граматичних особливостей.

Для України, яка прагне до інтеграції в міжнародні правові структури та активізує співпрацю з міжнародними організаціями, вивчення англomовної юридичної термінології стає особливо актуальним. Українським юристам, перекладачам та правникам необхідно мати не лише загальні знання англійської мови, але й бути компетентними у вузькопрофільній юридичній термінології для ефективної роботи на міжнародній арені.

Аналіз останніх досліджень із цієї проблеми.

Питання перекладу та аналізу юридичної термінології є предметом пильної уваги як зарубіжних, так і вітчизняних науковців. Теоретико-методологічні засади юридичного перекладу, особливості правничого дискурсу та корпусні підходи розробляли такі іноземні дослідники, як М. Бейкер, Л. Бел, Е. Честерман,

М. Гальдіа, П. Тієрсма, Т. ван Дейк та К. Вільямс (Baker, 1993; Biel, 2014; Chesterman, 2014; Galdia, 2013; Tiersma, 1999; Van Dijk, 2006; Williams, 2011).

Проблематику функціональної еквівалентності, специфіку перекладу міжнародно-правових актів та особливості відтворення термінології в різних правових системах висвітлено у працях Дж. Алієва, Л. Чена, Ф. Прієто Рамоса, Ф. Серачіні, Н. Удіної, а також у комплексних дослідженнях європейського права М. Байчич та колег (Aliyev, 2025; Chen, 2021; Prieto Ramos, 2021; Seracini, 2017; Udina, 2015; Bajčić, Robertson, Slavova, 2024).

Значний внесок у розвиток української юридичної лінгвістики та перекладознавства зробили Н. Артикуца, О. Балинська, В. Карабан, І. Кочан, М. Любченко, які досліджували фундаментальні основи юридичного терміна та проблеми тлумачення правових норм (Артикуца, 2007; Балинська, 2021; Карабан, 1997; Кочан, 2009; Любченко, 2015).

Специфічні лексико-граматичні та структурні труднощі перекладу англomовної юридичної термінології українською мовою аналізували К. Білоконь, Г. Дуднік, Р. Зайцева, І. Клименко, І. Козелко, Л. Логінова, Т. Петрова, Г. Проценко, І. Руднєва, П. Степаненко, П. Тичинський, Є. Тягнирядно, Г. Хатцер, О. Чуєшкова, С. Шестакова, О. Шкута, І. Шопіна, І. Шумило, Н. Яцишин (Білоконь, 2018; Дуднік, 2019; Зайцева, 2018; Клименко, 2016; Козелко, 2016; Логінова, 2021; Руднєва, 2017; Хатцер, 2019; Шкута, 2017; Шопіна, 2022; Шумило, Сніца, 2016; Яцишин, 2022).

Окремі аспекти стилістики офіційно-ділової комунікації, модальності та перекладацьких трансформацій стали предметом досліджень Я. Бойко, О. Вовк, Н. Гладуш, О. Гринько, Л. Колодник, В. Комісарової, А. Пожар, Ю. Самойлової та І. Солохненко (Бойко, 2025; Вовк, 2013; Гладуш, 2003; Гринько, Безпалова, 2023; Колодник, 2025; Комісарова, 2015; Пожар, 2025; Самойлова; Солохненко, 2022).

Попри ґрунтовні дослідження загальних питань юридичного перекладу, специфіка відтворення термінології екологічного права на матеріалі Паризької угоди потребує подальшого систематичного вивчення.

Об’єкт дослідження: англomовна юридична термінологія як складова фахового мовлення у правовій сфері.

Предмет дослідження: лексико-граматичні особливості англomовних юридичних термінів, їх структура, функції та специфіка використання в юридичних текстах.

Мета кваліфікаційної роботи – дослідити лексико-граматичні особливості англomовної юридичної термінології, виявивши ключові характеристики юридичних термінів, їхніх функцій та правил використання в юридичних текстах та труднощі, що виникають при перекладі таких термінів на інші мови. Досягнення поставленої мети передбачає розв’язання наступних **дослідницьких завдань**:

1. Охарактеризувати класифікації англomовних юридичних термінів, зосередившись на їхніх лексичних і граматичних аспектах.
2. Проаналізувати специфіку використання юридичних термінів у контексті правових документів та текстів.
3. Окреслити проблеми перекладу англomовних юридичних термінів на українську мову.
4. Розробити рекомендації щодо коректного використання англomовної юридичної термінології в перекладацькій діяльності.

Методологічною основою дослідження стали загальнонаукові методи аналізу та синтезу, методи класифікації та систематизації, порівняльний метод для виявлення особливостей англomовної юридичної термінології, а також контекстуальний та компонентний аналіз для дослідження функціонування термінів у правових текстах.

Джерельну базу дослідження становить текст Паризької угоди ООН про зміну клімату (2015 року), який слугує основним емпіричним матеріалом для аналізу лексико-граматичних особливостей англomовної юридичної термінології в контексті міжнародного екологічного права.

Практичне значення кваліфікаційної роботи полягає у можливості застосування отриманих результатів для вдосконалення процесу перекладу англomовної юридичної термінології, підготовки фахівців у галузі юридичного

перекладу, а також у розробці навчальних матеріалів і рекомендацій для юристів та перекладачів, які працюють з англомовними правовими документами. Отримані результати можуть бути корисними для лінгвістів, перекладачів та викладачів англійської мови з юридичним спрямуванням.

Наукова новизна кваліфікаційної роботи полягає у всебічному аналізі лексико-граматичних особливостей англомовної юридичної термінології, що включає виявлення специфічних рис юридичних термінів, їхньої структури та функцій. У дослідженні також представлено нові підходи до класифікації англомовних юридичних термінів та визначено основні труднощі їх перекладу на українську мову, що сприяє підвищенню точності юридичних перекладів і кращому розумінню правничих текстів у міжкультурному контексті.

Практична значущість роботи. Отримані результати дослідження можуть бути корисними студентам першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів вищої освіти за спеціальністю 035 «Філологія» при вивченні дисциплін, пов'язаних із перекладознавством, юридичною лінгвістикою та аналізом спеціалізованих текстів. Матеріали дослідження також можуть бути використані в межах спецкурсів, присвячених перекладу юридичних документів, термінології міжнародного права або лінгвістичному аналізу екологічних текстів, зокрема на матеріалі Паризької угоди ООН про зміну клімату.

Структура роботи. Робота містить у собі: вступ, основну частину, що складається з 3 розділів, висновки та список використаних джерел. У вступі обґрунтована актуальність вибору теми, сформульовано об'єкт та предмет, поставлені мета й завдання дослідження, охарактеризовані методи дослідження та практичне значення отриманих результатів, визначена наукова новизна та апробація результатів роботи. У першому розділі розглядаються теоретичні засади поняття юридичної термінології, її визначення, основні риси та місце в сучасній лінгвістиці. Другий розділ присвячений аналізу лексико-граматичних характеристик юридичних термінів у тексті Паризької угоди ООН, зокрема їх структурі, частотності та функціям у контексті міжнародно-правового документа. У третьому розділі досліджуються практичні аспекти перекладу

юридичної термінології з англійської на українську мову на матеріалі текстів Паризької угоди про зміни клімату, досліджуються перекладацькі трансформації, визначаються основні труднощі перекладу та пропонуються ефективні стратегії їх подолання.

Апробація результатів та публікації. При проведенні дослідження для кваліфікаційної роботи її було апробовано наступним чином: магістрантка брала участь V Міжнародній науково-практичній конференції «Мова та література в полікультурному суспільстві», Декаді студентської науки 2024 року, XIV Міжнародній науково-практичній студентській конференції «Мовний та навчальний простір у країнах світу», V Міжнародній науково-практичній конференції «Феномен культури постглобалізму: повоєнні світи та культурна демократія», II Міжнародній науково-практичній конференції «Мови та літератури у крос-культурній перспективі», II Всеукраїнській науково-практичній конференції з міжнародною участю «Студії з інформаційної науки, соціальних комунікацій та філології в сучасному світі». Стаття «Концептуальні основи англomовної юридичної термінології та основні стратегії її перекладу українською мовою» опублікована у журналі «Закарпатські філологічні студії» № 42/2025.

РОЗДІЛ I

ДОСЛІДЖЕННЯ ПОНЯТТЯ ЮРИДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ В СУЧАСНІЙ ЛІНГВІСТИЦІ

1.1. Поняття терміну та термінології у сучасній лінгвістиці

У сучасному мовознавстві поняття терміну та термінології набувають принципово нового теоретичного насичення. Це зумовлено стрімким розвитком науково-технічного прогресу, інформаційних технологій та міждисциплінарних досліджень. За визначенням І. Козелко: «Термін – це основна одиниця спеціальної лексики становить особливий тип мовного знака, що має характерні ознаки, які відрізняють його від інших загальноповживаних лексичних одиниць» (Козелко, 2016, с.133). Основною рисою терміна є його здатність точно, однозначно та системно відображати поняття конкретної галузі знань, що, в свою чергу, забезпечує ефективну фахову комунікацію.

На сьогодні лінгвістика розглядає термін як складне багатоаспектне явище, яке функціонує на перетині мови, мислення та професійної діяльності. Термінологічні одиниці виступають не лише носіями інформації, а й активними елементами когнітивних процесів, що беруть участь у формуванні, систематизації та передачі наукового знання. Все це зумовлює необхідність комплексного підходу до вивчення термінів, який передбачає аналіз їхніх лінгвістичних, когнітивних, комунікативних та соціокультурних особливостей.

Термінологія як наукова дисципліна розглядається сучасними дослідниками як динамічна система, яка постійно розвивається відповідно до вимог та потреб конкретної професійної галузі. Системність термінології проявляється у наявності ієрархічних відношень між термінами, утворенні гіперо-гіпонімічних парадигм, синонімічних рядів та антонімічних опозицій. Як зазначає О. Чуєшкова: «Системні зв'язки забезпечують цілісність та функціональну ефективність терміносистеми, дозволяючи точно відображати структуру відповідної галузі знань» (Чуєшкова, 2018, с. 82).

Особливої актуальності у сучасній лінгвістиці набуває проблема термінотворення, яка тісно пов'язана з процесами глобалізації,

інтернаціоналізації наукового знання та активного міжмовного контактування. Формування нових термінів відбувається через різноманітні способи: морфологічне словотворення, семантичну деривацію, запозичення з інших мов, систематизування загальноповжитої лексики та одиниць з інших галузей. Ці процеси набувають особливого значення для розвитку національних терміносистем, оскільки дозволяють адаптувати існуючі мовні ресурси до потреб нових галузей знань. Як зауважує Т. Петрова: «Визначити конкретне джерело, із якого запозичено термін, досить складно, оскільки межі терміносистем суміжних галузей і наук здебільшого розмиті, що спричинено їхньою спільною теоретичною базою й постійним мігруванням термінів у науковому просторі» (Петрова, 2017, с.78).

Когнітивний аспект термінології стає предметом особливої уваги сучасних лінгвістів, які розглядають терміни як вербалізовані концепти професійної свідомості. Термін виступає мовною репрезентацією ментальних структур, що формуються у процесі професійної діяльності та відображають специфіку категоризації дійсності у конкретній галузі. Це зумовлює необхідність вивчення термінів не лише як мовних одиниць, а й як елементів концептуальних систем, що структурують професійне знання.

Комунікативний підхід до термінології підкреслює функціональну природу термінологічних одиниць, їхню орієнтованість на забезпечення ефективної професійної комунікації. Терміни функціонують у специфічних комунікативних ситуаціях, характеризуються особливими умовами вживання та специфічними прагматичними функціями. Це вимагає врахування контекстуальних факторів, що впливають на функціонування термінів, включаючи тип дискурсу, рівень спеціалізації комунікантів, цілі комунікації та соціокультурний контекст. Це підтверджується дослідженням О. Левченко, яка зауважує: «Культурно значимий концепт – одиниця ментального рівня, яка у певній системі (картині світу) виконує роль стрижневого елемента» (Левченко, 2003, с.109).

Міждисциплінарний характер сучасної науки зумовлює активні процеси міграції термінів між різними галузями знань, утворення міжгалузевих

терміносистем та формування нових гібридних галузей, що характеризуються специфічною термінологією. Особливо інтенсивно ці процеси відбуваються у сфері інформаційних технологій, біотехнологій, екології, гендерних досліджень та інших інноваційних наукових напрямів. Це призводить до ускладнення структури сучасних терміносистем, появи полісемічних термінів та необхідності розробки нових підходів до систематизації термінологічного матеріалу.

Сучасна українська лінгвістика приділяє значну увагу питанням національної специфіки термінотворення, розробці принципів створення автохтонної термінології та проблемам термінологічної стандартизації. Особливого значення набуває дослідження способів адаптації міжнародних термінів до системи української мови, збереження національних традицій термінотворення та забезпечення функціональної адекватності термінологічних одиниць. Ці питання набувають особливої актуальності в контексті євроінтеграційних процесів та необхідності гармонізації української термінології з європейськими стандартами.

Прикладний аспект термінологічних досліджень пов'язаний з розробкою лексикографічних проєктів, створенням термінологічних баз даних, розробкою принципів термінологічної стандартизації та нормалізації. Карпіловська зазначає: «З появою обчислювальної техніки, комп'ютерних технологій опрацювання мовної інформації, комп'ютерних мереж, особливо глобальної мережі Інтернет, дедалі більше стає комп'ютерною лінгвістикою» (Карпіловська, 2024). Сучасні інформаційні технології відкривають нові можливості для систематизації, обробки та представлення термінологічного матеріалу. Ці інновації істотно розширюють можливості термінологічних досліджень та підвищують їхню практичну значущість для розвитку професійної комунікації у різних галузях діяльності.

1.2. Концептуальні основи юридичної термінології

Юридична термінологія являє собою складну систему понятійно-категоріального апарату, що становить основу правничої комунікації та наукової

Концептуальні основи юридичної термінології ґрунтуються на принципах точності, однозначності, системності та нормативності. Принцип точності передбачає чітке окреслення змісту правових понять, виключення двозначності та неоднозначності у їх розумінні. Однозначність означає, що кожен юридичний термін повинен мати строго визначене значення у конкретному правовому контексті. Системність вимагає логічної взаємопов'язаності термінів у межах правничої терміносистеми, а нормативність передбачає закріплення термінів у правових актах та їх обов'язковість для використання у правовій діяльності.

Особливого значення набуває проблема національної ідентичності правничої термінології. Як зазначають дослідники, термінологія може бути національною чи міжнародною, що створює певні виклики для розвитку

у
к
р
а
ї
н
с
ь
к

о Структурно-функціональний аспект концептуальних основ юридичної термінології розкривається через аналіз способів термінотворення та механізмів семантичного розвитку правничих понять. Правнича термінологія формується шляхом використання різних словотвірних моделей, запозичення з інших мов, семантичного переосмислення загальноновживаних слів та створення нових термінологічних сполучень. Концептуальний аналіз цих процесів дозволяє виявити закономірності розвитку правничої терміносистеми та прогнозувати напрями її подальшого вдосконалення.

и Важливим аспектом концептуальних основ є диференціація юридичної термінології за сферами застосування. Виділяють законодавчу термінологію, що використовується у нормативно-правових актах, наукову юридичну і

термінологію, що функціонує у правничій науці, та професійну термінологію практичних юристів. Кожна з цих сфер має свої особливості щодо точності, стандартизації та нормативності термінів, що вимагає диференційованого концептуального підходу до їх дослідження та кодифікації.

Сучасний розвиток концептуальних основ юридичної термінології відбувається в умовах глобалізації правових систем та активізації міжнародного правового співробітництва. Це зумовлює необхідність гармонізації національних правничих терміносистем з міжнародними стандартами, що потребує розробки нових концептуальних підходів до співвідношення національного та міжнародного у правничій термінології. Водночас важливо зберегти національну специфіку правової системи та забезпечити її адекватне відображення у термінологічному апараті.

Перспективи розвитку концептуальних основ юридичної термінології пов'язані з інтеграцією досягнень сучасної лінгвістики, теорії права та інформаційних технологій. Це дозволить створити більш досконалі теоретичні моделі функціонування правничої термінології, розробити ефективні методи її стандартизації та забезпечити практичне впровадження термінологічних стандартів у правову діяльність. Концептуальний підхід до юридичної термінології має стати основою для подальшого вдосконалення правничої мови та підвищення ефективності правової комунікації.

1.3. Класифікація юридичних термінів

Класифікація юридичних термінів є важливим теоретичним інструментом систематизації правничої термінології, що дозволяє встановити внутрішні закономірності функціонування термінологічного апарату права та визначити специфічні особливості різних груп правничих понять. Наукова класифікація юридичних термінів базується на різних критеріях, що відображають багатоаспектну природу правничої термінології як складного лінгво-правового явища.

Найбільш поширеною та методологічно обґрунтованою є класифікація юридичних термінів за характером їх походження та сферою використання. Згідно з дослідженнями українських правознавців, виділяють три основні групи термінів: загальновживані, спеціально-неюридичні та суто юридичні терміни. Загальновживані терміни становлять значну частину правничої термінології і поділяються на дві підгрупи: терміни, що мають у праві таке ж значення, як і в побутовому вжитку (наприклад, «дім», «автомобіль», «документ»), та терміни, які у правовому контексті набувають більш вузького, спеціального значення порівняно з їх загальномовним вживанням. Підтверджує це у свої дослідженнях професорка Є. Тягнирядно: «На відміну від загальної лексики, спеціальна не має загального використання і є зрозумілою тільки тим, хто задіяний у певній професійній сфері, оскільки вона належить не до загальної мови як засобу комунікації в будь-яких умовах» (Тягнирядно, 2024).

Спеціально-неюридичні терміни запозичені правом з інших галузей знань та сфер діяльності. Ця група включає технічні, медичні, економічні, психологічні та інші терміни, що використовуються у правових текстах для позначення відповідних понять. Характерною особливістю таких термінів є збереження свого первинного значення при перенесенні у правову сферу, хоча інколи вони можуть набувати додаткових правових конотацій. Наприклад, медичні терміни «діагноз», «лікування», «інвалідність» у правових актах зберігають своє основне значення, але водночас набувають юридичної значущості у контексті відповідних правовідносин.

Суто юридичні терміни становлять найбільш специфічну групу правничої термінології, оскільки виникли безпосередньо у сфері права та відображають виключно правові поняття. До цієї категорії належать терміни на кшталт «правоздатність», «дієздатність», «позивач», «відповідач», «правопорушення», «юридична особа», «договір», «деліктоздатність» та інші. Як зазначає І.М. Шопіна, суто юридичні терміни «характеризуються найвищою мірою спеціалізації та є основою правничої комунікації. Ця група термінів характеризується найвищим ступенем юридичної точності та нормативної визначеності» (Шопіна, 2022, с.137).

За структурною характеристикою юридичні терміни класифікують на прості, складні та термінологічні словосполучення. Прості терміни складаються з одного слова і становлять основу правничої термінології («закон», «право», «норма», «санкція»). Складні терміни утворюються шляхом поєднання двох або більше основ в одне слово («правопорушення», «правовідносини», «законодавство», «судочинство»). Термінологічні словосполучення являють собою стійкі сполучення слів, що позначають єдине правове поняття («цивільне право», «кримінальна відповідальність», «адміністративне правопорушення», «юридична особа»). Це твердження доводить також дослідник П. Тичинський, зазначаючи: «Юридичній терміносистемі англійської мови найчастіше вживаються терміни-словосполучення, які мають один із компонентів технічний термін, а другий загальноживаної лексики (65 % термінів юридичної терміносистеми), а найрідше вживаються терміни-словосполучення, обидва компоненти яких являються собою слова загальноживаної лексики і тільки сполучення цих слів є терміном (10 % термінів усієї юридичної термінології) (Тичинський, 2019, с. 153).

Функціональна класифікація юридичних термінів ґрунтується на їх ролі у правовому регулюванні та виділяє нормативні, дефінітивні, описові та процедурні терміни. Нормативні терміни безпосередньо пов'язані з формулюванням правових норм та встановленням юридичних приписів. Дефінітивні терміни використовуються для визначення понять та категорій у правових актах. Описові терміни слугують для характеристики правових явищ та процесів, а процедурні терміни позначають послідовність юридичних дій та процедур.

За галузевою приналежністю юридичні терміни поділяються на міжгалузеві та галузеві. Міжгалузеві терміни використовуються у різних галузях права та мають загальноправове значення («норма права», «правовідносини», «юридична відповідальність», «суб'єкт права»). Галузеві терміни є специфічними для окремих галузей права: конституційно-правові («конституційний лад», «народний суверенітет»), цивільно-правові («цивільна дієздатність», «речові права»), кримінально-правові («склад злочину»,

«кваліфікація злочину»), адміністративно-правові («публічне адміністрування», «адміністративний акт») тощо.

Особливої уваги заслуговує класифікація юридичних термінів за ступенем їх нормативної визначеності. За цим критерієм виділяють легально визначені терміни, що мають офіційне тлумачення у нормативно-правових актах, та доктринальні терміни, значення яких формується у правничій науці та судовій практиці. Легально визначені терміни характеризуються обов'язковістю їх використання у встановленому законом значенні та високим ступенем правової визначеності. Доктринальні терміни мають більшу варіативність у тлумаченні та можуть розвиватися відповідно до еволюції правової думки.

За походженням юридичні терміни класифікують на національні та запозичені. Національні терміни формуються на основі власних мовних ресурсів та відображають специфіку національної правової системи. Запозичені терміни надходять з інших мов та правових систем, що особливо актуально в умовах глобалізації права та гармонізації національних правових систем з міжнародними стандартами. Н. Артикуца зазначає, що «На основі поєднання національних та запозичених термінів і терміноелементів утворено значну кількість термінологічних одиниць» (Артикуца, 2007). Проблема співвідношення національних та запозичених термінів є особливо гострою для України в контексті європейської інтеграції та необхідності адаптації вітчизняного законодавства до європейських стандартів.

Темпоральна класифікація юридичних термінів передбачає їх поділ на історичні, сучасні та неологізми. Історичні терміни відображають правові інститути минулого та можуть зберігатися у сучасному праві як традиційні елементи правової системи. Сучасні терміни становлять основу діючої правничої термінології та активно використовуються у чинному законодавстві. Неологізми виникають у зв'язку з появою нових правових явищ та інститутів, що потребують термінологічного оформлення.

За ступенем абстрактності юридичні терміни поділяють на конкретні та абстрактні. Конкретні терміни позначають матеріальні об'єкти, конкретні дії або явища («майно», «документ», «платіж»). Абстрактні терміни відображають

узагальнені правові категорії та поняття («справедливість», «законність», «правопорядок»).

Комунікативна класифікація юридичних термінів базується на їх функції у правовому дискурсі та виділяє офіційні терміни, що використовуються у нормативно-правових актах та офіційних документах, професійні терміни правничої практики та наукові терміни правової доктрини. Кожна з цих груп має свої особливості щодо точності, стандартизації та нормативності використання.

Класифікація юридичних термінів за семантичними характеристиками включає однозначні та багатозначні терміни. Однозначні терміни мають єдине, чітко визначене значення у правовому контексті, що забезпечує точність правового регулювання. Багатозначні терміни можуть мати різні значення залежно від контексту використання, що створює певні ризики для правової визначеності та потребує додаткових засобів контекстуального тлумачення. Саме тому М. Любченко наголошує, що «Терміни, які використовуються в нормативних правових актах, що регулюють однорідні суспільні відносини, повинні мати однакове значення в кожному з них» (Любченко, 2015, с. 140).

Сучасна класифікація юридичних термінів враховує також їх цифрову природу, виділяючи традиційні терміни та терміни цифрового права. Остання категорія включає терміни, пов'язані з інформаційними технологіями, кібербезпекою, електронними правочинами, штучним інтелектом та іншими явищами цифрової епохи, що активно входять у правове регулювання.

1.4. Теоретичні підходи до перекладу юридичної термінології

Переклад юридичної термінології є одним із найскладніших аспектів міжмовної комунікації, що потребує глибокого розуміння не лише лінгвістичних, але й правових систем. Сучасні дослідження в галузі юридичного перекладу виокремлюють декілька ключових теоретичних підходів, кожен із яких пропонує свою методологію подолання специфічних викликів, пов'язаних

систематизує ключові характеристики, що підлягають такому порівнянню, наступним чином: «Тип права (європейське, англосаксонське тощо), форма законодавства (прецедентне право, наднаціональне право та інші), галузь права (цивільне, адміністративне тощо), рівень абстракції (суб'єкт, умови тощо), порівняння (вихідного тексту та тексту перекладу), розуміння (розуміння порівнюваних правових понять), жанр тексту, юридичний стиль, функція тексту, термінологія, мовна інформація (офіційна лексика, фразеологія, мовленнєві акти) та деякі інші» (Udina, 2015, с. 1137).

Функціональний підхід до перекладу юридичної термінології базується на теорії функціональної еквівалентності Юджина Найди, яка акцентує увагу на досягненні «якості перекладу, при якій повідомлення оригінального тексту було так перенесено в мову-реципієнт, що реакція реципієнта по суті подібна до реакції оригінальних реципієнтів» (Chen, 2021, с. 11). У контексті юридичного перекладу це означає, що перекладач повинен прагнути не до дослівного відтворення правових термінів, а до передачі їх функціонального навантаження та правового змісту в межах цільової правової системи. Теорія Найди особливо релевантна для перекладу юридичних документів, адже вона дозволяє враховувати культурні та системні відмінності між правовими традиціями різних країн.

Альтернативним підходом є теорія скопосу, розроблена Катаріною Райс та Гансом Фермеєром у 1980-х роках. Теорія скопосу відкидає теорії перекладу, засновані на еквівалентності, через їх зосередженість на вихідному тексті, намірах автора вихідного тексту або впливі вихідного тексту на читачів як визначальних чинників перекладу. Натомість теорія скопосу стверджує, що переклади повинні зосереджуватися на цільовій культурі та мові. У юридичному перекладі цей підхід означає, що мета перекладу (*skopos*) визначає стратегію перекладу правничих термінів. Наприклад, переклад законодавчого акту для офіційного використання потребуватиме іншого підходу, ніж переклад того ж документа для ознайомлення іноземних юристів із правовою системою. Однак, зауважила, що «На відміну від лінгвістичних теоретиків, функціоналістські теоретики намагаються зосередитися на не залежних від мови прагматичних або

культурних аспектах перекладу та на специфічній природі перекладацької компетенції» (Liu, 2014, с. 2).

Корпусний підхід до юридичного перекладу набуває все більшої популярності в сучасних дослідженнях. Корпусні дослідження перекладу зазнали значної еволюції, перейшовши від описових методологій до теоретичних і прикладних підходів останніми роками. Цей підхід дозволяє аналізувати великі масиви юридичних текстів та їх перекладів, виявляючи закономірності у використанні термінології та стратегій перекладу. Корпусний аналіз особливо корисний для ідентифікації усталених відповідників юридичних термінів у різних правових системах та для розробки термінологічних баз даних (Baker, 1993, с. 94).

Міжсистемний підхід до перекладу юридичної термінології враховує фундаментальні відмінності між правовими системами. Юридична термінологія та фразеологія є центральними аспектами практики та досліджень юридичного перекладу, що робить їх провідним напрямом дослідження в юридичному перекладознавстві. Цей підхід визнає, що юридичні терміни часто не мають прямих еквівалентів у різних правових системах через їхню культурну та системну специфіку. Тому перекладач повинен знаходити баланс між точністю передачі правового змісту та доступністю для розуміння в межах цільової правової культури. Як зазначив з цього приводу кандидат філологічних наук Г. Хатцер: «При розгляді формування англійської юридичної термінології, юридична лексика являє собою один із найбільш динамічних елементів лексичної системи мови» (Khatser, 2025, с. 144).

Когнітивний підхід до юридичного перекладу досліджує ментальні процеси, що відбуваються під час перекладу правничих текстів. Термінологія як прояв правового знання розглядається через призму фреймового підходу до юридичної термінології. Цей підхід передбачає, що юридичні терміни функціонують у межах концептуальних фреймів, які відображають структуру правового знання конкретної юридичної системи. Перекладач повинен не лише розуміти лінгвістичне значення терміна, але й його місце в концептуальній системі права.

Мультимодальний підхід до юридичного перекладу набуває актуальності в епоху цифровізації правової сфери. Мультимодальність або використання декількох семіотичних методів у дизайні семіотичного продукту характеризує більшість сучасних культурних продуктів. У сучасних дослідженнях мультимодальності підкреслюється фундаментальна відмінність у підході до створення значення порівняно з класичними лінгвістичними теоріями. Зокрема, науковці зазначають, що: «Якщо традиційна лінгвістика визначала мову як систему, що функціонує через подвійну артикуляцію, де повідомлення було артикуляцією як форма і як значення, то ми бачимо, що мультимодальні тексти створюють значення через множинну артикуляцію» (Kress 2001, с. 16). У юридичному контексті це означає необхідність перекладу не лише текстових елементів, але й графічних схем, діаграм, таблиць та інших візуальних компонентів правових документів.

Поетапний підхід до навчання юридичного перекладу, запропонований сучасними дослідниками, підкреслює важливість систематичного опанування специфічних аспектів перекладу юридичних текстів. Цей підхід базується на філософії, що коли специфічні аспекти юридичних перекладів розглядаються окремо, студенти можуть краще зрозуміти складність юридичного перекладу. Такий підхід особливо корисний для формування навичок роботи з юридичною термінологією в академічному середовищі.

Сучасні дослідження також акцентують увагу на важливості міждисциплінарного підходу до перекладу юридичної термінології, який поєднує лінгвістичні, правові та культурологічні аспекти. Цей підхід визнає, що ефективний переклад юридичних термінів потребує не лише лінгвістичної компетентності, але й глибокого розуміння правових концепцій та культурних контекстів, у яких вони функціонують. Інтеграція різних теоретичних підходів дозволяє створити більш комплексну методологію перекладу юридичної термінології, яка враховує всі рівні складності цього виду перекладацької діяльності.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ I

Вивчаючи термінологію в сучасній лінгвістиці, особливо в правовій царині, можна зробити висновок, що кожен термін несе в собі спеціалізовані знання. Він показує, як фахівці мислять, спілкуються між собою та сприймають світ крізь призму своєї професії. Основне, що відрізняє правильний термін – це чіткість, недвозначність та системність. Саме ці якості дозволяють юристам порозумітися один з одним без зайвих пояснень.

Термінологія як явище постійно розвивається. Вона має свою внутрішню логіку та ієрархію, але водночас легко пристосовується до нових реалій. Особливо це помітно, коли різні наукові галузі перетинаються або коли відбувається обмін досвідом між країнами.

Правнича термінологія – це справді складний механізм. За допомогою правничою термінології здійснюється комунікація зі світом, використовуючи конкретні слова та поняття. Слід зауважити, що розвиток правової термінології відбувається одразу на двох рівнях: національному та міжнародному. З одного боку, кожна країна має свої правові традиції та мовні особливості. З іншого – глобалізація вимагає уніфікації та взаєморозуміння. Тому юристи постійно шукають баланс між збереженням національної ідентичності та потребою в міжнародній гармонізації.

У правничій термінології всі терміни відрізняються. Деякі прийшли з повсякденного життя (як-от «*договір*» або «*власність*»), інші запозичені з суміжних наук (наприклад, з економіки чи психології), а треті народилися безпосередньо в правовій практиці. Таким чином, це показує наскільки тісно право пов'язане з іншими сферами людського життя.

Крім того, юридичні терміни виконують різні функції. Одні встановлюють правила, другі пояснюють значення, треті описують явища, четверті регламентують процедури. Розуміння цих відмінностей допомагає краще орієнтуватися в правовому дискурсі.

Необхідно підкреслити, що складність юридичної термінології безпосередньо впливає на процес перекладу, роблячи його одним із найбільш

відповідальних видів спеціалізованого перекладу. Головна проблема полягає не просто в лексичній відповідності, а в забезпеченні правової еквівалентності між різними правовими системами, такими як англо-американська «Common Law» та континентальна «Civil Law». Ця міжсистемна різниця породжує лакуни – безеквівалентну лексику, а також численні випадки міжсистемних «фальшивих друзів перекладача», де терміни можуть мати схоже звучання чи зовнішній вигляд, але позначають принципово різні правові інститути. У таких випадках перекладач зобов'язаний застосовувати стратегію експлікації (описового перекладу) або знаходити функціональні аналоги, які виконують ту саму правову функцію в цільовій культурі, щоб уникнути юридичної помилки. Кожен термін функціонує не ізольовано, а як елемент системи, тому завдання перекладача полягає у збереженні цієї ієрархічної та логічної структури терміносистеми в цільовій мові, забезпечуючи когерентність усього правового тексту. Крім термінології, юридичні тексти мають унікальний синтаксис та стиль, що є невід'ємною частиною їхньої прагматичної функції. Англomовні документи часто містять надмірно довгі та синтаксично ускладнені речення з численними уточненнями, метою яких є виключення двозначності. Перекладачеві необхідно застосовувати граматичні трансформації (зокрема, поділ речень) для адаптації тексту до норм української юридичної мови, не втрачаючи при цьому жодної правової деталі. Додаткову складність створюють стилістичні маркери юридичного дискурсу: використання архаїзмів (*shall, hereby*), латинізмів (*de facto*) та фіксованих формул. Ці елементи вимагають від перекладача пошуку функціональних українських кліше або збереження традиційних запозичень, що вже інкорпоровані в національну терміносистему. Таким чином, ефективний юридичний переклад вимагає від спеціаліста не лише володіння мовою, але й глибокого компаративно-правового аналізу та застосування інтегрованого комплексу трансформацій для досягнення головної мети – комунікативної, функціональної та правової адекватності перекладеного тексту.

Отже, юридична термінологія – це не просто набір слів для професіоналів. Це важлива царина науки, в якій відображається те, як суспільство бачить право та справедливість. З плином часу суспільство змінюється, як і змінюється наука,

і саме право, а отже й термінологія теж має постійно оновлюватися та вдосконалюватися. Інакше вона може втратити зв'язок з реальністю.

РОЗДІЛ II

ЛЕКСИКО-ГРАМАТИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ЮРИДИЧНИХ ТЕРМІНІВ У ТЕКСТІ ПАРИЗЬКОЇ УГОДИ ООН

2.1. Морфологічні особливості юридичної термінології в англійській мові

Морфологічна структура англomовних юридичних термінів відображає специфіку правничої галузі та характеризується певними закономірностями словотворення, які забезпечують точність і однозначність правової комунікації. Аналіз морфологічних особливостей юридичної термінології в текстах Паризької угоди ООН про зміни клімату виявляє системний характер терміноутворення та специфічні морфологічні моделі, притаманні сфері

м

і

ж

н

а

р

о

д

н

о

г

о

е

к

о

л

о

г

і

За морфологічною структурою юридичні терміни у досліджуваних текстах можна поділити на кілька основних груп. Прості терміни (морфологічно нечленовані) становлять найменшу частку термінологічної лексики Паризької угоди. До цієї категорії належать такі одиниці, як *Party* (сторона угоди), *fund* (фонд), *goal* (ціль), *loss* (втрата), *damage* (збиток). Незважаючи на свою морфологічну простоту, ці терміни набувають спеціального юридичного значення в контексті міжнародного договору. Похідні терміни формуються за допомогою афіксації та представляють найбільш продуктивну групу в досліджуваному корпусі. Серед префіксальних утворень зустрічаються терміни з префіксами *pre-*, наприклад, *pre-industrial*, для позначення темпоральних відношень. Особливо частотними є префікси: *non-* (*non-punitive*, *non-carbon*, *non-economic*, *non-market*, *non-intrusive*, *non-adversarial*) для вираження заперечення або виключення, *sub-* (*sub-national*, *sub-regional*) для позначення підпорядкованості або часткового охоплення, *inter-* (*intergovernmental*, *international*) для вираження взаємодії між різними рівнями управління.

Суфіксальне словотворення демонструє високу продуктивність у створенні термінів для позначення процесів та дій: *implementation* (-ation), *mitigation* (-ation), *adaptation* (-ation); суб'єктів права: *contributor* (-or), *recipient* (-ent); властивостей та станів: *sustainable* (-able), *vulnerable* (-able); абстрактних

п

о

н

я

т

ь

:

f

l

e

x

i

b

юридичних термінів, які не мають регулярних еквівалентів, здебільшого є описовим», оскільки «в юридичній англійській мові поширені термінологічні словосполучення, що починаються з прикметника або дієприкметника», і такі смислові групи часто вимагають перекладу дієприслівниковим зворотом або підрядним реченням (Шкута, 2017, с. 153).

Термінологічний корпус Паризької угоди являє собою певні словотвірні моделі, які відображають специфіку юридичного дискурсу. Номіналізація є однією з найхарактерніших особливостей юридичної термінології. Процеси та дії, що є центральними для кліматичного права, систематично номіналізуються за допомогою суфіксів *-tion/-sion*, *-ment*, *-ance/-ence*: *implement – implementation*, *achieve – achievement*, *assist – assistance*, *comply – compliance*. Така номіналізація забезпечує формальність і точність юридичного тексту, дозволяючи оперувати абстрактними поняттями як самостійними правовими категоріями.

Також поширеним явищем є ад'єктивізація через суфікс *-al*, що створює терміни для позначення сфер правового регулювання: *nation – national*, *region – regional*, *institution – institutional*. Дієслівне словотворення у юридичній термінології часто пов'язане з префіксацією, що додає спеціальних відтінків значення: *establish* (встановити), *enable* (забезпечити можливість).

Морфологічна структура юридичних термінів корелює з їх тематичною приналежністю. Терміни кліматичної політики характеризуються складними морфологічними структурами з елементами наукової та технічної термінології, наприклад – *climate-resilient* (*climate* + *resilient*). Процедурні терміни демонструють регулярність словотвірних моделей: *notification* (*notify* + *-ation*), *assessment* (*assess* + *-ment*), *review* (морфологічно простий термін з розширеним юридичним значенням). Інституційні терміни часто включають елементи латинського походження: *secretariat* (від лат. *secretarius*), *conference* (від лат. *conferre*), *convention* (від лат. *conventio*), *inter alia* (лат.). Латинська мова відіграє ключову роль у формуванні інтернаціонального юридичного термінологічного фонду, слугуючи основою для створення усталених правових понять та їх універсального розуміння у міжнародному правовому дискурсі. Це твердження підтверджують дослідження С. Голуба: «Досить часто незнання основ, що

зокрема і являє собою латинська мова поряд із римським правом, є причиною фундаментальних помилок у розумінні найпростіших юридичних термінів серед молодих правників» (Голуб, 2018, с. 13).

При утворенні юридичних термінів спостерігаються різні морфонологічні процеси. Альтернація на морфемних межах виявляється в парі *provide* – *provision* (альтернація d/s). Зміни наголосу при афіксації демонструють приклади *'finance* – *fi 'nancial*, *'climate* – *cli 'matic*. Подвоєння приголосних спостерігається в утвореннях *commit* – *commitment*.

Серед суфіксів домінують *-tion/-sion*: *implementation*, *reduction*, *emission*; *-al*: *national*, *regional*, *financial*; *-ment*: *development*, *agreement*, *arrangement*; *-ity*: *capacity*, *flexibility*, *vulnerability*; *-ing*: *reporting*, *monitoring*, *accounting*. Найпродуктивніші префікси включають *pre-*, *non-*, *inter-*, *sub-*, *re-*.

Морфологічний аналіз юридичної термінології Паризької угоди ООН демонструє системність і регулярність словотвірних процесів, що відображають специфіку міжнародного екологічного права. Домінування номіналізованих форм, складних термінів та специфічних афіксальних моделей створює морфологічний профіль, характерний для сучасної англomовної юридичної термінології у сфері кліматичного права. Ці морфологічні особливості забезпечують точність, однозначність та системність термінологічного апарату, необхідного для ефективного правового регулювання глобальних екологічних викликів.

2.2 Синтаксичні моделі функціонування юридичних термінів в офіційно-діловому стилі

Дослідження синтаксичних особливостей функціонування юридичних термінів у тексті Паризької угоди ООН виявляє специфічні моделі їх вживання в офіційно-діловому стилі. Зокрема, терміни часто функціонують у межах складних синтаксичних конструкцій, що забезпечують точність правової комунікації та відповідають вимогам міжнародного юридичного дискурсу. Ці конструкції дозволяють ущільнювати інформацію та створювати компактні

п

р

а

в

о

в

і

ф

о

р

м

у

л Найхарактернішою синтаксичною моделлю функціонування термінів у Паризькій угоді є їх вживання у складі розгорнутих іменникових вловосполучень. Терміни часто виступають як головні слова у багаторівневих атрибутивних конструкціях: *nationally determined contributions* (національно визначені внески), *developed country Parties* (сторони-розвинені країни), *greenhouse gas emissions* (викиди парникових газів). Такі конструкції дозволяють створювати точні юридичні дефініції і забезпечують однозначність тлумачення правових норм.

У тексті угоди активно використовується модель препозитивного атрибування, де терміни функціонують як означення. Особливо поширеними є

о

конструкції з ланцюговим нанизуванням означень: *enhanced transparency framework for action and support* (посилена рамка прозорості дій та підтримки), *Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Agreement* (Конференція Сторін, що діє як нарада Сторін цієї Угоди). Така модель створює багатошарову структуру, характерну для юридичних текстів.

Терміни часто функціонують у складі номінативних конструкцій з віддаленими означеннями, що з'єднуються прийменниковими групами. Наприклад, *the global goal on adaptation of enhancing adaptive capacity* (глобальна ціль адаптації щодо посилення адаптаційних можливостей) демонструє складну ієрархічну структуру, де основний термін *global goal* розширюється через ланцюг залежних компонентів.

Особливою синтаксичною моделлю є вживання термінів у складі пасивних конструкцій, що характерно для офіційно-ділового стилю. У тексті Паризької угоди часто зустрічаються фрази типу *support shall be provided* (підтримка повинна надаватися), *information shall be recorded* (інформація повинна записуватися), *framework is hereby established* (цим встановлюється рамкова структура). Така модель підкреслює формальний характер правових норм і знеособлює суб'єкта дії.

Терміни активно функціонують у складі безособових конструкцій з формальним ввідним підметом *it*: *it shall be open for signature* (вона буде відкрита для підписання), *it is hereby established* (цим встановлюється). Ця синтаксична модель забезпечує об'єктивність викладу правових положень і відповідає канонам юридичної мови.

Значна частина термінів у тексті угоди функціонує у складі складнопідрядних речень з означальними підрядними: *Parties that are particularly vulnerable* (Сторони, які є особливо вразливими), *countries with the least capacity* (країни з найменшими можливостями), *mechanisms referred to in paragraph 4* (механізми, зазначені в параграфі 4). Така синтаксична модель дозволяє створювати точні класифікації та категоризації правових понять.

Характерною особливістю синтаксичного функціонування термінів є їх вживання у складі паралельних конструкцій, що забезпечує логічність та

системність викладу. Наприклад, *mitigation, adaptation and the means of implementation and support* (пом'якшення, адаптація та засоби впровадження і підтримки) демонструє модель однорідного перерахування ключових понять

к

л

і

м

а

т

и Терміни часто функціонують у складі умовних конструкцій, що є типовим для нормативних текстів: *when taking action to address climate change* (при вжитті заходів щодо зміни клімату), *in the light of different national circumstances* (у світлі різних національних обставин). Такі синтаксичні моделі дозволяють формулювати правові норми з урахуванням різних умов і обставин.

о Специфічною синтаксичною моделлю є вживання термінів у складі конструкцій з інфінітивом мети: *to strengthen the global response* (для посилення глобальної відповіді), *to enhance adaptive capacity* (для посилення адаптаційної спроможності), *to promote sustainable development* (для сприяння сталому розвитку). Ця модель підкреслює цільову спрямованість правових норм.

в У тексті Паризької угоди терміни часто функціонують у складі еліптичних конструкцій, що характерно для юридичного стилю: *as appropriate* (за потреби), *as applicable* (у разі застосовності), *inter alia* (серед іншого). Така синтаксична

Модель забезпечує синтаксичну конструкцію, яка убагачення у формі однорідного перерахування ключових понять кліматичного права, тим самим підсилюючи їх семантичне значення і створюючи характерну для функціонування паралельних

конструкцій правничої норми доповняти *shall, should, may, Parties shall*

ю

р

и

д

и

я

н

модель створює градацію правових зобов'язань від обов'язкових до рекомендаційних.

Терміни активно вживаються у складі конструкцій з герундієм, що дозволяє номіналізувати дії: *in enhancing the implementation* (у посиленні впровадження), *by undertaking targets* (шляхом виконання завдання), *without creating burden* (не створюючи тягаря). Така синтаксична модель сприяє створенню формального стилю юридичного тексту.

Характерною особливістю є функціонування термінів у складі конструкцій з причетниковими зворотами: *information provided by Parties* (інформація, надана Сторонами), *measures taken in response* (заходи, вжиті у відповідь). Ця синтаксична модель дозволяє ущільнювати інформацію і створювати компактні правові формулювання.

Синтаксичний аналіз функціонування юридичних термінів у Паризькій угоді показує, що їх вживання характеризується складними багаторівневими конструкціями, високим ступенем номіналізації та систематичним використанням безособових форм. Ці синтаксичні особливості відображають специфіку офіційно-ділового стилю в міжнародному праві і забезпечують створення точних, однозначних та формально коректних правових текстів.

2.3 Використання модальних дієслів у юридичних текстах

Модальні дієслова в юридичному дискурсі виконують ключову функцію диференціації правових зобов'язань та створюють чітку ієрархію нормативних приписів. Модальні дієслова становлять основу правової комунікації, оскільки саме вони визначають характер правових відносин та ступінь обов'язковості юридичних норм. У правничій практиці модальність не просто передає відтінки значення, а створює чітку систему правових зобов'язань, дозволів та заборон. Аналіз тексту Паризької угоди ООН демонструє системне використання модальних дієслів як основного засобу вираження різних ступенів правової обов'язковості, що є фундаментальною характеристикою міжнародно-правових документів. Уживання модальних дієслів виступає як основний засіб вираження дозволу, зобов'язання та заборони у юридичних та правових текстах.

Юридичний дискурс вирізняється високою нормативністю, точністю та категоричністю, що зумовлює особливі вимоги до вибору мовних засобів. Модальні дієслова посідають ключове місце у формуванні юридичних текстів, оскільки саме вони є основним інструментом вираження модальності – ставлення суб'єкта до змісту висловлювання, його можливості, необхідності, дозволеності чи зобов'язання. У контексті права модальність набуває особливого, деонтичного (зобов'язального) та епістемічного (достовірного) значення. Також, інша дослідниця L. Biel акцентує увагу щодо розподілу модальних дієслів: «Модальні та напівмодальні дієслова були розділені відповідно до функцій права, що накладають обов'язки (деонтична обов'язковість) та надають повноваження (деонтичний дозвіл)» (Biel, 2014, с. 340). У теоретичних засадах модальності у праві домінує деонтична модальність, яка виражає зобов'язання та дозвіл, і є основою для формулювання правових норм. Для вираження зобов'язання, що створює імперативні норми, ключовими модальними дієсловами є *must* та *shall*, причому *shall* є найбільш характерним для законодавчих актів, підкреслюючи категоричний і безумовний характер вимоги. Найбільш вживаним є модальне дієслово «*shall*», яке виражає

к

а

т

е

г

о

р

и

ч

н

у

п

р

а

в

Модальне дієслово «should» у тексті угоди позначає рекомендаційний характер правових норм, створюючи м'якші зобов'язання порівняно з «shall». Як зазначає у своїй статті Е. Smith: «Should виражає рекомендацію, очікування або моральний обов'язок, але не юридичну вимогу» (Smith, 2025). Показовими є приклади: «*Developed country Parties should continue taking the lead by undertaking economy-wide absolute emission reduction targets*» (Сторони-розвинені країни мають продовжувати лідирувати, беручи на себе загальноекономічні цілі абсолютного скорочення викидів), «*Parties should take action to conserve and enhance, as appropriate, sinks and reservoirs of greenhouse gases*» (Сторони повинні вживати заходів для збереження та збільшення, у разі необхідності, поглиначів і резервуарів парникових газів). Використання «should» дозволяє враховувати специфічні обставини різних країн, зберігаючи при цьому нормативний характер положень.

Натомість дієслово «may» виражає дозвільність та можливість, надаючи сторонам право вибору щодо здійснення певних дій, яке вказує на наявність у суб'єкта дискреційного права або можливості здійснити дію, але не накладає прямого зобов'язання. Також, науковиця L. Biel показує у своєму дослідженні використання «may not» як «негативну команду чи заборону», а «may» як «позитивний дозвіл» (Biel, 2014, с. 341).

Хоча й менш поширена, епістемічна модальність також використовується, особливо в аргументативній частині судових рішень, де оцінюється доказова база. В юридичних текстах воно вживається для позначення необов'язкових дій: «*The least developed countries and small island developing States may prepare and communicate strategies, plans and actions for low greenhouse gas emissions development*» (Найменш розвинені країни та малі острівні держави, що розвиваються, можуть готувати та повідомляти стратегії, плани та дії для розвитку з низьким рівнем викидів парникових газів), «*A Party may at any time adjust its existing nationally determined contribution*» (Сторона може будь-коли коригувати свій існуючий національно визначений внесок). Використання «may» підкреслює добровільний характер певних зобов'язань.

Особливої уваги заслуговує модальна конструкція «to be to», яка в юридичному контексті виражає майбутню обов'язковість: «*all Parties are to undertake and communicate ambitious efforts*» (усі Сторони мають взяти на себе та повідомити про амбітні зусилля). Ця конструкція створює проміжний ступінь

м

і

ж

к

а У тексті угоди зустрічається також модальне дієслово «will», яке виражає майбутню дію або стан: «*This Agreement will be implemented to reflect equity*» (Ця Угода впроваджуватиметься з урахуванням справедливості), «*The efforts of all Parties will represent a progression over time*» (Зусилля всіх Сторін представлятимуть прогрес у часі). Використання «will» надає твердженням характер констатації майбутніх фактів. Однак, семантика дієслова «will» зазнала суттєвої трансформації. У давньоанглійській мові (Old English) його попередник, дієслово *wyllan*, не функціонувало як маркер майбутнього часу. З цього приводу вказує П. Тієрсма: «Первинне значення було пов'язане виключно з волевиявленням і перекладалося як «хотіти», «бажати» або «мати намір» (to wish, to desire, to want)» (Tiersma, 1999, с. 11). Саме ця етимологічна основа, що вказує на волю та бажання суб'єкта, пояснює, чому в юридичній термінології досі існує такий термін, як «*last will and testament*» (останній заповіт [дослівно: остання воля]), де «will» зберігає свій архаїчний сенс волевиявлення, а не простого прогнозу на майбутнє.

с Хоча модальне дієслово «will» на перший погляд може здатися більш доречним для формулювання юридичних приписів, ніж «must», його використання зрештою призводить до більшої проблематичності в тексті. Головна причина полягає в його первинній функції: у загальному вжитку англійської мови «will» виражає виключно майбутній час або намір, а не імперативне зобов'язання.

т

а

Як зазначає дослідник К. Адамс, застосування «will» для покладання обов'язку на суб'єкта речення одночасно спричиняє його використання («для накладення зобов'язання на когось іншого, крім суб'єкта речення, а також для вираження майбутнього часу. Такі множинні значення є саме тим, що зараз заважає використанню shall»), що робить його вкрай небажаним у юридичному дискурсі (Adams, 2008, с. 37). Ця багатозначність є саме тим фактором, який дискредитував модальне дієслово «shall» у сучасній правовій термінології. Отже, через властиву йому лінгвістичну полісемію «will» не може вважатися прийнятною альтернативою чіткому must, і вже точно не сприяє точному розрізненню між імперативними та дискреційними нормами, що є ключовою вимогою сучасного юридичного документування.

У Паризькій угоді не трапляється модальне дієслово «must». Це пов'язано з тим, що модальне дієслово «must» посідає в системі юридичної термінології найбільш категоричне місце, слугуючи однозначним маркером безумовного обов'язку (англ. *unconditional obligation*). На відміну від архаїчного «shall», яке історично могло мати подвійне тлумачення (як обов'язок або як прогноз), «must» не допускає варіативності й виражає імперативність юридичного припису. У контексті руху за спрощення юридичної мови (*Plain Language Movement*) саме «must» обирається для формулювання зобов'язань, оскільки воно забезпечує максимальну функціональну чіткість: воно чітко позначає дію, яка має бути виконана, і виключає будь-яку дискрецію чи можливість вибору, що є критично важливим для уникнення правових колізій. З погляду деонтичної модальності, «must» має найвищий ступінь сили, вказуючи на категоричну норму, недотримання якої, як правило, передбачає застосування юридичних санкцій або тягне за собою визнання дії недійсною. Саме тому у сучасних юридичних документах вкрай рідко можна зустріти дієслово «must». Цю думку підтверджує у своїх дослідженнях Солохненко: «Модальне дієслово «must» демонструє сторонам договору однозначність та прямолінійність положень, які безумовно мають виконуватися сторонами. Проте в деяких випадках може відбутися виняток із правил, наприклад, коли модальне дієслово «must» іноді може бути

лінгвістично недоречним, і в таких випадках варто використовувати замість нього дієслова «shall» та «to be (to)» (Солохненко, 2022, с. 51).

Примітною особливістю є поєднання модальних дієслів у складних конструкціях, що створює додаткові відтінки значення. Наприклад: «*enhanced support for developing country Parties will allow for higher ambition in their actions*» (посилена підтримка країн-сторін, що розвиваються, дозволить більшу амбітність у їхніх діях), де модальність виражається через конструкцію «will allow for».

Модальне дієслово «can» у юридичній термінології посідає місце одного з

н
а
й
б
і
л
ь
ш

н Основний ризик інтерпретації виникає через лінгвістичну конкуренцію дієслова «can» із дієсловом «may». Сучасні стандарти юридичного письма наполягають на чіткому розмежуванні: «may» використовується виключно для надання дозволу, права або дискреційних повноважень (permission/discretion). Вживання «can» у значенні «may» (наприклад, «*The tenant can terminate the lease*» замість «*may terminate*») вважається неточним і може призвести до судових спорів щодо того, чи йдеться про *право* орендаря, чи про його *фізичну можливість* розірвати договір.

а Єдиним виправданим і точним використанням «can» у строгому юридичному сенсі (окрім позначення загальної можливості) є опис юридичної спроможності, повноважень або юрисдикції. Наприклад, у фразі «*The High Court can review decisions*» дієслово «can» вказує не на дозвіл, а на те, що суд має юридичні повноваження (legal capacity/power) для вчинення цієї дії.

Конструкції з модальним значенням часто супроводжуються уточнюючими елементами, які модифікують ступінь обов'язковості. Фрази «*as appropriate*» (за потреби), «*to the extent possible*» (наскільки можливо) створюють додаткову гнучкість у застосуванні правових норм. Негативні модальні конструкції також відіграють важливу роль у створенні заборон та обмежень: «*in a manner that does not threaten food production*» (у спосіб, що не загрожує виробництву продуктів харчування), «*without creating any additional burden for developing country Parties*» (не створюючи додаткового тягаря для країн-сторін, що розвиваються). Ці конструкції встановлюють межі допустимих дій.

Особливу групу складають модальні конструкції з герундієм, які номіналізують модальні значення: «*with the view to achieving the purpose*» (з метою досягнення мети), «*with a view to enhancing its level of ambition*» (з метою підвищення рівня амбітності). Такі структури характерні для формального юридичного стилю.

Аналіз модальних дієслів у Паризькій угоді засвідчує їх системну організацію відповідно до ієрархії правових зобов'язань: від категоричних («shall») через рекомендаційні («should») до дозвільних («may»). Ця градація забезпечує гнучкість міжнародно-правового регулювання, дозволяючи враховувати різні можливості та обставини країн-учасниць, водночас зберігаючи

н
о
р
м
а
т
и
в

н Функціональне навантаження модальних дієслів у тексті угоди виходить за межі простого вираження модальності. Вони виступають як маркери юридичної сили норм, засоби створення дипломатичного балансу між обов'язковістю та гнучкістю, інструменти диференціації зобов'язань для різних

и
л

груп країн. Така система модальності відображає компромісний характер міжнародних угод та необхідність врахування суверенітету держав-учасниць.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ II

Проведене дослідження лексико-граматичних характеристик англomовної юридичної термінології на матеріалі Паризької угоди ООН засвідчило, що мовне оформлення міжнародно-правових текстів є результатом системного та цілеспрямованого використання морфологічних, синтаксичних і модальних засобів, які забезпечують точність, однозначність та нормативність юридичної комунікації.

Морфологічний аналіз термінології показав, що юридичні терміни у тексті угоди формуються переважно за рахунок продуктивних афіксальних моделей. Найчастотнішими є суфікси -tion/-sion, -ment, -ity, -al, що вказує на тенденцію до номіналізації дій та процесів з метою створення абстрактних понять і категорій, необхідних для юридичного формулювання норм. Префікси pre-, non-, inter-, sub-, ge- виконують уточнювальну або заперечну функцію, деталізуючи значення базових понять. Прості морфологічно нечленовані терміни складають незначну частку, проте в контексті Паризької угоди вони набувають чітко визначеного правового змісту, що є типовим для термінів у галузі міжнародного права.

Серед словотвірних тенденцій важливе місце займає номіналізація, що дозволяє трансформувати процесуальні дії на абстрактні юридичні категорії. Це відповідає загальній стратегії юридичного дискурсу, орієнтованого на формулювання універсальних норм та принципів. Іншою характерною особливістю є ад'єктивізація через суфікс -al, яка забезпечує системність у позначенні сфер правового регулювання та відповідних характеристик. Значна кількість композитних і складених термінів свідчить про науково-технічний вплив на юридичну термінологію екологічного права, а також про потребу деталізованого опису складних правових понять.

Синтаксичний аналіз виявив домінування багаторівневих іменникових конструкцій, які забезпечують точне означення правових категорій. Конструкції з ланцюговим препозитивним атрибутом типові для офіційно-ділового стилю й дозволяють досягти стислості викладу при збереженні повноти змісту. Пасивні конструкції, безособові звороти, інфінітивні конструкції мети, умовні речення та паралельні структури утворюють граматичний каркас юридичного тексту,

підкреслюючи нейтральність, об'єктивність і формалізованість юридичних норм.

Окрему лінгвістичну цінність має аналіз модальних дієслів, які виступають центральним засобом вираження правової модальності. Дієслово *shall* позначає безумовну юридичну обов'язковість і є основним механізмом формування зобов'язань. Використання *should* забезпечує рекомендаційний характер норм, дозволяючи враховувати соціально-економічну різноманітність держав-учасниць. Модальне дієслово *may* маркує дозволеність, підкреслюючи добровільність виконання певних положень. У тексті також фіксується модальність майбутнього часу (*will*) і здатності або можливості (*can*), які розширюють функціональний діапазон правового дискурсу. Конструкції з формальним підметом *it*, уточненням ступеня дії (наприклад, *as appropriate, to the extent possible*) та негативними зворотами створюють додаткову гнучкість у тлумаченні та застосуванні норм.

Загалом, результати дослідження свідчать про те, що юридична термінологія Паризької угоди має системно організовану морфологічну структуру, яка відповідає комунікативним завданням міжнародного екологічного права. Вона вирізняється високим ступенем абстрагування, широким використанням формальних мовних засобів та орієнтацією на однозначність. Синтаксичне оформлення термінів є логічно вмотивованим і відображає канони офіційно-ділового стилю, що сприяє уніфікації та стандартизації правової мови.

Таким чином, мовна структура юридичних термінів у тексті Паризької угоди демонструє баланс між формальністю і точністю, між жорсткістю нормативного регулювання і гнучкістю дипломатичного викладу. Це забезпечує ефективність юридичної комунікації на глобальному рівні та сприяє впровадженню міжнародно-правових механізмів для розв'язання глобальних екологічних проблем.

РОЗДІЛ III

ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ПЕРЕКЛАДУ ЮРИДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ НА ПРИКЛАДІ ТЕКСТІВ ПАРИЗЬКОЇ УГОДИ ООН ПРО ЗМІНИ КЛІМАТУ

3.1. Основні стратегії перекладу англomовної юридичної термінології українською мовою

Переклад юридичної термінології з англійської мови українською становить одне з найскладніших завдань у галузі перекладознавства, оскільки вимагає не лише глибокого розуміння мовних систем, а й знання правових традицій різних країн. Специфіка юридичного перекладу полягає у необхідності передати не тільки лінгвістичне значення терміна, а й його правове наповнення, що функціонує в конкретній правовій системі. Аналіз тексту Паризької угоди ООН про зміни клімату дозволяє виявити основні стратегії, які застосовуються перекладачами для адекватної передачі англomовної юридичної термінології

у
к
р
а
ї

н Однією з найпоширеніших стратегій є пряме запозичення терміна з мови оригіналу. Така стратегія особливо актуальна для міжнародно-правових документів, де певні поняття набули універсального характеру. У тексті Паризької угоди спостерігаємо приклади такого запозичення: «*Convention*» перекладається як «*Конвенція*», «*ratification*» як «*ратифікація*». Ці терміни настільки міцно закріпилися в українській правничій мові, що будь-які спроби їх замінити національними еквівалентами призвели б до втрати точності та ускладнення міжнародної комунікації. При цьому цілком імовірно, що у правничій термінології однієї мови немає ідентичного за змістом «іноземного» терміна. Для систематизації таких випадків доцільно звернутися до класифікації Б. Дуднік, яка в межах когнітивного підходу виділяє три основні ситуації

ю

.

Перше, ознайомити читача з класифікацією способів відтворення термінології в

взаємодії концептів: «1) наявність повного еквівалента (наприклад, «*agreement*» – *договір*); 2) наявність схожого концепту (як-от *LLC – ТОВ*); 3) повна відсутність близького концепту в мові перекладу» (Дуднік, 2019, с. 57). Однією з найскладніших проблем у теорії та практиці юридичного перекладу є явище термінологічної безеквівалентності, або лакуарності. Воно зумовлене тим, що термінологія нерозривно пов'язана з конкретною правовою системою, її реаліями, інститутами та процедурами, які часто не мають прямих аналогів в іншій правовій культурі. Відсутність повних семантичних відповідників між мовами у цій сфері є радше нормою, аніж винятком. Як влучно зазначається у дослідженні Балинської, ця проблема є вельми поширеною: «При цьому цілком імовірно, що у правничій термінології однієї мови немає ідентичного за змістом «іноземного» або іншого терміна, який передає значення «іншомовного» терміна» (Балинська, 2021, с. 342)

Калькування як стратегія перекладу виявляється особливо продуктивною для передачі складних термінів, структура яких дозволяє дослівний переклад. Термін «*greenhouse gas emissions*» перекладається як «викиди парникових газів», «*nationally determined contributions*» як «національно визначені внески», «*climate change*» як «зміни клімату». У цих випадках зберігається внутрішня форма терміна, що робить його зрозумілим для україномовного реципієнта і водночас забезпечує термінологічну точність. Особливо цікавим є переклад терміна «*global stocktake*» як «глобальна інвентаризація», де перекладач вдається до калькування з елементами адаптації до термінологічних традицій української мови.

Описовий переклад застосовується у випадках, коли пряме перенесення терміна неможливе через відсутність відповідного поняття в цільовій мові або культурі. Так, англійський термін «*loss and damage*» у контексті кліматичного права перекладається як «втрати та збитки, пов'язані з несприятливими наслідками зміни клімату». Такий розгорнутий переклад необхідний, оскільки в українському праві відсутнє специфічне поняття, яке б повною мірою відповідало змісту англійського терміна.

Стратегія функціонального еквівалента передбачає підбір українського терміна, який виконує аналогічну функцію в правовій системі, навіть якщо його етимологія відрізняється від оригіналу. У тексті Паризької угоди «*Parties*» перекладається як «*Сторони*» в контексті міжнародного договору, «*obligations*» як «зобов'язання», «*entry into force*» як «набрання чинності». Ці переклади демонструють глибоке розуміння перекладачем не тільки мовних, але й правових особливостей обох систем. Особливого значення набуває переклад модальних дієслів, які в юридичних текстах мають специфічне навантаження: «*shall*» перекладається як «зобов'язуються» або «повинні», «*should*» як «слід» або «рекомендується», «*may*» як «можуть», що відображає різні ступені обов'язковості правових норм.

Адаптивний переклад виявляється необхідним у випадках, коли термін потребує пристосування до особливостей української правової системи та мовних норм. Приклад такого підходу спостерігаємо у перекладі «*enhanced transparency framework*» як «розширена система забезпечення прозорості», де перекладач не тільки передає зміст оригіналу, але й адаптує термін до традицій української адміністративної мови. Термін «*capacity-building*» перекладається як «розбудова спроможності», що відповідає сучасним тенденціям української термінології у сфері державного управління.

Особливого розгляду потребують випадки застосування комбінованих стратегій, коли перекладач поєднує кілька підходів для досягнення максимальної адекватності. Термін «*Subsidiary Body for Scientific and Technological Advice*» перекладається як «Допоміжний орган з наукових і технологічних консультацій», де поєднуються калькування («*subsidiary body*» – «допоміжний орган») та функціональний еквівалент («*advice*» – «консультації»). Ще більш складним є переклад «*Warsaw International Mechanism for Loss and Damage*» як «Варшавський міжнародний механізм щодо втрат та збитків», де спостерігаємо транслітерацію топоніма, калькування основної частини терміна та описовий елемент для передачі специфічного правового поняття.

Аналіз термінології Паризької угоди виявляє також специфічні особливості перекладу кліматичної лексики, яка перебуває на межі юридичної та

наукової термінології. Терміни «*anthropogenic emissions*» перекладаються як «антропогенні викиди», «*pre-industrial levels*» як «доіндустріальні рівні», «*temperature goal*» як «температурна ціль». У цих випадках перекладач спирається на усталені традиції наукової термінології, адаптуючи їх до правового контексту.

Окремої уваги заслуговує переклад фінансової термінології у контексті кліматичного права. Термін «*climate finance*» перекладається як «кліматичне фінансування», «*scaled-up financial resources*» як «збільшені фінансові ресурси». Ці переклади демонструють тенденцію до створення нових термінологічних сполучень в українській мові під впливом міжнародного права.

Можна дійти висновку, що вибір конкретної стратегії перекладу залежить від низки факторів. Лінгвістичні фактори включають наявність еквівалента в українській мові, структурну сумісність термінів, словотвірні можливості української мови. Правові фактори охоплюють відповідність українській правовій традиції, функціональну еквівалентність у правовій системі, міжнародні стандарти термінології. Прагматичні фактори включають зрозумілість для цільової аудиторії, усталеність у професійному вжитку, відповідність офіційній термінології. Це твердження підсумовує Білоконь у своєму дослідженні щодо стратегій перекладу юридичної термінології: «Підсумовуючи, можна зазначити, що юридичний термін повинен бути: незалежним (байдужим) від контексту; точним; однозначним; стилістично нейтральним; усталеним; раціонально стислим; дефініційованим; милозвучним; коротким» (Білоконь, 2018, с. 57).

Серед проблемних аспектів перекладу юридичної термінології слід

в
и
д
і
л
и
т
и

Поява неологізмів у сфері міжнародного права також створює виклики для перекладачів. Нові поняття часто не мають усталених еквівалентів в українській мові, що вимагає творчого підходу до термінотворення з дотриманням норм української мови та врахуванням міжнародних тенденцій. Культурна специфіка англо-американської правової системи створює додаткові труднощі при перекладі термінів, які не мають аналогів у континентальній правовій традиції. У таких випадках найчастіше застосовується описовий переклад з відповідними поясненнями.

Таким чином, переклад юридичної термінології з тексту Паризької угоди демонструє необхідність комплексного підходу, який поєднує різні стратегії залежно від специфіки конкретного терміна, контексту його вживання та функціонального призначення. Успішність перекладу залежить від професійної компетентності перекладача, який має володіти не тільки мовними знаннями, але й глибоким розумінням правових систем та предметної галузі.

3.2. Передача маніпулятивних стратегій у перекладі: збереження чи нейтралізація

Питання передачі маніпулятивних стратегій у перекладі юридичних текстів залишається одним із найдискусійніших у сучасному перекладознавстві. Будь-який текст містить елементи впливу на реципієнта, проте у правничих документах цей вплив набуває особливої ваги через їх нормативний характер. Аналізуючи мовні засоби в досліджуваних текстах, ми спираємося на класифікацію Т. ван Дейка, який виділяє лексичні та синтаксичні рівні маніпуляції. Зокрема, автор зазначає важливість вибору слів та граматичних конструкцій: «Local syntax: Active vs passive sentences, nominalizations: (de)emphasize Our/Their positive/negative agency, responsibility» (van Dijk, 2006, с. 373). Паризька угода ООН про зміни клімату, попри свій статус міжнародно-правового документа, демонструє численні приклади використання мовних засобів, які можна розглядати як маніпулятивні стратегії, спрямовані на досягнення максимальної підтримки та легітимації угоди серед країн-учасниць.

Одним із найбільш показових прикладів маніпулятивної стратегії є використання емоційно забарвлених лексичних одиниць для створення відчуття невідкладності та важливості проблеми. У преамбулі угоди зустрічаємо формулювання «*urgent threat of climate change*», яке в українському перекладі передається як «невідкладна загроза зміни клімату». Перекладач зберігає емоційне навантаження оригіналу, використовуючи прикметник «невідкладна», що посилює відчуття терміновості. Цей вибір не є випадковим – він підтримує загальну стратегію документа, спрямовану на мобілізацію міжнародної спільноти.

Особливої уваги заслуговує використання метафоричних конструкцій, які, на перший погляд, можуть здаватися нейтральними, але насправді несуть значне маніпулятивне навантаження. Фразеологізм «Mother Earth» у тексті угоди перекладається як «Мати-Земля», що зберігає не тільки образність оригіналу, але й його культурно-релігійні конотації. Цей переклад демонструє складність завдання, яке стоїть перед перекладачем: з одного боку, необхідно зберегти риторичну силу оригіналу, з іншого – не допустити надмірної емоційності, що може суперечити юридичному стилю. Використання такої метафори у міжнародно-правовому документі є свідомим прийомом, спрямованим на апеляцію до екологічної свідомості та культурних цінностей різних народів.

Стратегія евфемізації активно використовується в угоді для пом'якшення негативних аспектів кліматичної проблеми та зменшення опору з боку потенційних підписантів. Термін «*adverse effects*» систематично перекладається як «*несприятливі наслідки*» замість більш прямих варіантів на кшталт «*шкідливі впливи*» чи «*згубні результати*». Такий переклад зберігає евфемістичну природу оригіналу, створюючи враження контрольованості та керованості ситуації. Аналогічно, «*climate change impacts*» перекладається як «впливи зміни клімату», а не як «*руйнівні наслідки кліматичних змін*», що було б більш емоційно забарвленим, але менш дипломатично прийнятним.

Маніпулятивний потенціал має також стратегія використання пасивних конструкцій для уникнення прямої вказівки на відповідальних суб'єктів. Конструкція «*support shall be provided*» перекладається як «*підтримка має*

надаватися», що зберігає невизначеність щодо конкретних зобов'язань і відповідальності. Така граматична структура дозволяє уникнути прямих зобов'язань, створюючи видимість консенсусу при збереженні свободи інтерпретації для різних сторін. Перекладач, зберігаючи цю стратегію, фактично підтримує дипломатичний характер документа, хоча це може призводити до втрати чіткості правових норм.

Особливо цікавим є використання стратегії градації зобов'язань через модальні дієслова різної інтенсивності. Послідовність «shall», «should», «may» у тексті угоди створює ілюзію поступовості та добровільності, хоча насправді відображає ієрархію обов'язковості. Українські еквіваленти «зобов'язуються», «слід», «можуть» зберігають цю градацію, але через особливості української мови дещо послаблюють категоричність оригіналу. Наприклад, формулювання «Parties should strive» перекладається як «Сторони повинні прагнути», де українське «повинні» звучить більш категорично, ніж англійське «should», що може змінювати рівень сприйняття зобов'язальності норми.

Стратегія псевдонаукового обґрунтування активно використовується в угоді через посилання на «best available science» та «scientific knowledge». Український переклад «найкращі наявні наукові знання» та «наукові знання» зберігає авторитетність цих формулювань, хоча критичний аналіз показує їх неконкретність та суб'єктивність. Використання таких формулювань створює ілюзію об'єктивності та наукової обґрунтованості політичних рішень, що є класичним прийомом політичної риторики. Перекладач, зберігаючи цю стратегію, підтримує легітимізуючу функцію тексту.

Маніпулятивний характер має також використання позитивно забарвленої лексики для опису цілей та завдань угоди. Терміни «ambitious efforts», «enhanced action», «strengthened cooperation» перекладаються як «амбітні зусилля», «посилені дії», «зміцнена співпраця», зберігаючи позитивні конотації оригіналу. Така лексика створює атмосферу оптимізму та впевненості в успіху, що є важливим для мотивації учасників, але може маскувати реальну складність

п

о

с

т

дослідниці Ю. Самойлової, яка виокремлює сім основних труднощів: «Полісемічність та варіативність термінології, коли варіанти перекладу часто не фіксуються у словниках (наприклад, *commerce, market, trade*); міжмовна паронімія, що вимагає обережного ставлення до «інтернаціоналізмів» (зокрема, розрізнення понять *object* та *subject*); юридична синонімія, де слова, що є синонімами в загальноповсякденній мові, можуть позначати різні поняття в праві (наприклад, *слідство та розслідування*); частотність повторів, оскільки юридичний текст допускає тавтологію, неприйнятну для художнього стилю; наявність спеціальної фразеології та ідіоматичних виразів (*to meet claim, all and sundry*); широке вживання пасивного стану, що є характерною рисою юридичного синтаксису; семантична непрозорість термінів, яка змушує перекладача обирати між створенням нового терміна та пошуком описового відповідника» (Самойлова, 2023, с.258).

Стратегія створення хибної дихотомії проявляється у протиставленні розвинених та країн, що розвиваються, через термінологію «*developed country Parties*» та «*developing country Parties*». Український переклад «Сторони з числа розвинених країн» та «Сторони з числа країн, що розвиваються» зберігає цю дихотомію, хоча сучасна економічна реальність демонструє набагато більшу складність і різноманітність рівнів розвитку. Як зазначили дослідники: «Використання такого спрощеного поділу служить політичним цілям угоди, дозволяючи різним країнам ідентифікувати себе з певною групою та отримати відповідні переваги або зобов'язання» (Dasandi, Graham, Hudson, Jankin, van Heerde-Hudson, Watts, 2022).

Особливої уваги заслуговує стратегія темпоральної маніпуляції через використання невизначених часових рамок. Формулювання «*as soon as possible*», «*over time*», «*in the second half of this century*» перекладаються як «якнайшвидше», «з часом», «у другій половині цього століття», зберігаючи невизначеність оригіналу. Така тимчасова розмитість дозволяє країнам-учасникам інтерпретувати свої зобов'язання досить вільно, що знижує ефективність угоди, але підвищує її політичну прийнятність. Перекладач, зберігаючи цю стратегію, фактично підтримує компромісний характер документа.

Маніпулятивний потенціал має також використання абстрактної термінології, яка створює ілюзію конкретності при збереженні широких можливостей для інтерпретації. Поняття «*climate resilience*», «*sustainable development*», «*environmental integrity*» перекладаються як «*стійкість до кліматичних змін*», «*сталий розвиток*», «*екологічна цілісність*», зберігаючи абстрактність оригіналу. Використання таких термінів дозволяє різним сторонам вкладати в них власний зміст, що сприяє досягненню формального консенсусу при збереженні фундаментальних розбіжностей у підходах.

Стратегія створення ілюзії всебічності та збалансованості проявляється через численні перерахування факторів, які мають враховуватися при реалізації угоди. Формулювання «*taking into account the imperatives of a just transition of the workforce and the creation of decent work and quality jobs*» перекладається як «*враховуючи імперативи справедливого переходу трудових ресурсів та створення гідної праці та якісних робочих місць*». Такі розгорнуті перерахування створюють враження всебічного врахування різних інтересів, хоча на практиці можуть призводити до розмивання основних цілей та пріоритетів.

Особливо проблематичним є питання передачі маніпулятивних стратегій, пов'язаних із використанням культурно-специфічних понять. Згадка про «*climate justice*» у тексті угоди перекладається як «*кліматична справедливість*», зберігаючи концептуальне навантаження оригіналу. Проте це поняття має різні інтерпретації в різних культурах і правових системах, що створює додаткові можливості для маніпуляцій. Перекладач стикається з дилемою: зберегти маніпулятивний потенціал оригіналу чи спробувати його нейтралізувати через більш конкретні формулювання. Як слушно зауважує дослідниця Е. С. Сьюзан, у науковій літературі існує застереження щодо прийняття фіксованих визначень справедливості. Авторка підкреслює, що «на практиці самі поняття кліматичної справедливості та кліматичної рівності за своєю суттю важко піддаються визначенню, оскільки вони є нормативними судженнями, сформованими соціальними суб'єктами та їхніми дискурсивними маніпуляціями цим терміном» (Susan, 2022, с. 9).

Аналіз показує, що перекладач Паризької угоди послідовно дотримується стратегії збереження маніпулятивних елементів оригіналу, що може пояснюватися кількома факторами. По-перше, статус документа як міжнародної угоди вимагає максимального збереження його прагматичного потенціалу. По-друге, дипломатична природа тексту передбачає збереження його переконливої сили. По-третє, будь-які спроби нейтралізації маніпулятивних елементів могли б призвести до зміни юридичної сили та політичної ефективності документа.

Водночас такий підхід породжує етичні питання щодо ролі перекладача у передачі маніпулятивних стратегій. Як зазначає М. Бейкер: «Перекладач несе моральну відповідальність за наслідки своєї роботи і має право на критичне осмислення перекладуваного матеріалу» (Baker, 2006). У випадку з Паризькою угодою ця дилема особливо гостра, оскільки йдеться про глобальні екологічні проблеми, вирішення яких потребує максимальної довіри та співпраці між країнами.

Перспективним напрямом для подальших досліджень є розробка методології аналізу маніпулятивних стратегій у міжнародно-правових текстах та створення рекомендацій для перекладачів щодо етичних аспектів їх передачі. Особливої уваги потребує питання балансу між збереженням прагматичного потенціалу тексту та забезпеченням прозорості комунікації в демократичному суспільстві.

3.3. Приклади перекладацьких трансформацій юридичних термінів у текстах Паризької угоди

Переклад юридичних документів, таких як Паризька угода, є складним процесом, що вимагає не лише точного відтворення змісту, а й урахування особливостей юридичної термінології, культурних і мовних норм цільової мови. Паризька угода, як міжнародний документ, містить складні юридичні конструкції, які потребують адаптації для забезпечення зрозумілості та відповідності українським мовним стандартам. У процесі перекладу тексту угоди використано низку перекладацьких трансформацій, зокрема калькування, перефразування, специфікацію, генералізацію, транспозицію, модуляцію,

опущення, додавання, описовий переклад та лексичні трансформації. Ці трансформації дозволяють зберегти юридичну точність, адаптувати терміни до української мови та врахувати контекстуальні особливості. Було наведено розгорнутий аналіз прикладів таких трансформацій, що ілюструють специфіку перекладу юридичних термінів у цьому документі.

Калькування є однією з ключових технік перекладу, оскільки юридичні тексти, особливо міжнародні угоди, вимагають максимально точного збереження структури оригінальних термінів для забезпечення їхньої впізнаваності, узгодженості та єдності в міжнародному правовому та політичному контексті. Характеризуючи методи відтворення тексту, дослідники оцінюють це наступним чином: «У буквальному перекладі до граматичних конструкцій мови оригіналу добираються їх найближчі еквіваленти з мови перекладу, але лексичні слова перекладаються окремо, зберігаючи значення незмінним» (Шумило., Сніца, 2016, с. 93). Ця трансформація полягає у буквальному відтворенні морфемної або лексичної структури вихідної одиниці цільовою мовою, що критично важливо для збереження офіційного та директивного характеру документа. Саме завдяки калькуванню досягається необхідна термінологічна прозорість, яка дозволяє правникам різних країн оперувати ідентичними концептами, незважаючи на мовні бар'єри. Це підтверджує, що в юридичній комунікації форма часто дорівнює змісту, і тому структурна ідентичність є гарантом правової еквівалентності. Наприклад, термін «*United Nations Framework Convention on Climate Change*» перекладено як «*Рамкова конвенція Організації Об'єднаних Націй про зміну клімату*». Цей переклад буквально відтворює структуру англійського терміна, що є необхідним для збереження офіційного характеру назви міжнародної угоди. Інший приклад – «*Conference of the Parties*» перекладено як «*Конференція Сторін*», що також є калькуванням, яке зберігає формальну структуру та відповідає міжнародним стандартам. У статті 5 фраза «*sinks and reservoirs of greenhouse gases*» перекладена як «*поглиначі та сховища парникових газів*», що є прикладом калькування, яке точно передає технічний зміст терміна. Ще один приклад – «*Warsaw International Mechanism for Loss and Damage*» у статті 8 перекладено як

«Варшавський міжнародний механізм щодо втрат і збитків», що зберігає структуру оригіналу, забезпечуючи чіткість і точність, а також посиляючись на географічну прив'язку. Ця необхідність у буквальному структурному відтворенні поширюється на ключові концептуальні терміни Угоди: «*Global stocktake*» (Стаття 14) перекладено як «Глобальне підбиття підсумків», що є калькуванням, яке відображає концепцію періодичної оцінки колективного прогресу. Так само, «*Nationally determined contributions*» (NDCs) (Стаття 3) перекладено як «Визначені на національному рівні внески» (ВНВ), де калькування не лише зберігає структуру, але й дозволяє створити уніфіковану міжнародно визнану аббревіатуру. Пряме структурне калькування також застосовується до терміна «*Technology framework*» (Стаття 10), перекладеного як «Рамкова основа для технологій», необхідного для стандартизації поняття в сфері кліматичної політики. До цієї групи належить і «*Capacity-building*» (Стаття 11), перекладене як «Нарощування потенціалу», що являє собою калькування словосполучення, яке стало міжнародним кліше в ООНівському дискурсі. Навіть процесуальні терміни перекладаються цим методом: «*Adoption of the Agreement*» (Стаття 21) перекладено як «Ухвалення Угоди», а «*Entry into force*» (Стаття 21) як «Набрання чинності», що є калькою фіксованої юридичної фрази, яка використовується у всіх міжнародних угодах. Як підсумовує дослідниця Ю. О. Машаріпова, «на завершення, калькування ефективно використовується у перекладі в таких ситуаціях: при перекладі фразеологічних одиниць мови; при перекладі складних слів; при перекладі нового значення слова, фрази чи комбінації пофразово, відповідно до існуючих мовних одиниць мови; при перекладі слова чи фрази частинами» (Masharipova, 2025, С. 20).

Використання калькування та усталених конвенцій є нормою перекладу для багатосторонніх документів, оскільки це мінімізує ризики виникнення правових колізій і сприяє уніфікації терміносистем. Трьома фундаментальними аспектами за Серачіні є: «Принцип рівної автентичності; правило речення, відповідно до якого різні мовні версії можна легко зіставити; чіткість і зрозумілість текстів» (Seracini, 2017, с. 160). Таким чином, у перекладі Паризької Угоди калькування виступає як основний механізм для відтворення складних,

багатокомпонентних термінів, забезпечуючи високий ступінь точності та правової відповідності, що є необхідною умовою для функціонування міжнародного юридичного документа.

Перефразування є однією з найважливіших стратегій адаптації в юридичному перекладі, оскільки воно використовується для досягнення природного звучання та комунікативної ефективності термінів і фраз в українській мові, що особливо важливо, коли дослівний переклад (калькування) виявляється громіздким, надлишковим або неприродним. На відміну від калькування, яке пріоритетно зберігає форму, перефразування зосереджується на збереженні змісту і функції, адаптуючи мовну форму. Це дозволяє перекладачеві уникнути буквалізму та досягти стилістичної норми цільового юридичного дискурсу, що є критично важливим для документів, які мають нормативну силу. У сфері міжнародного права, де мови-партнери часто мають різні правові та лінгвістичні традиції, перефразування виступає як необхідний міст для забезпечення міжсистемної зрозумілості.

Як наголошує Дж. Алієв, «Юридичний переклад вимагає як мовних навичок, так і глибокого розуміння культурних та правових особливостей, оскільки юридичні терміни вбудовані в конкретні правові системи та суспільні цінності» (Aliyev, 2025, с. 162). Тобто, перефразування є інструментом функціональної корекції, що забезпечує юридичну дієвість тексту, оскільки цільовий документ має виконувати ту саму юридичну функцію, що й оригінал, незалежно від синтаксичних розбіжностей. Ця необхідність особливо помітна при перекладі концептуально навантажених фраз. Наприклад, у преамбулі вираз *«equity and the principle of common but differentiated responsibilities and respective capabilities»* перекладено як *«справедливість та принцип спільних, але диференційованих відповідальностей та відповідних можливостей»*. Перефразування тут дозволяє зберегти багатокомпонентний філософсько-правовий зміст, адаптуючи його до української юридичної лексики. У статті 2 *«implementation of this Agreement»* перекладено як *«виконання цієї Угоди»*, що є лаконічнішим і природнішим виразом для української мови. Ще одним прикладом є *«nationally determined contributions»* у статті 3, перекладене як

«національно визначені внески», що відображає перефразування для забезпечення зрозумілості та відповідності українським мовним нормам.

Головна мета перефразування полягає у перетворенні синтаксично складних або культуроспецифічних англійських конструкцій на функціонально еквівалентні та зрозумілі українські формулювання. При цьому перекладач часто використовує такі прийоми, як смисловий розвиток (уточнення чи розширення значення), антонімічний переклад (формальна негативація чи позитивація) (Клименко, 2016, с. 88) полягає в тому, що форма слова або словосполучення в оригіналі замінюється на протилежну. Це дозволяє уникнути надмірного використання англіцизмів, зберегти чистоту офіційно-ділового стилю та дотриматися принципу однозначності, що є фундаментальним у праві.

У тексті Паризької Угоди ця трансформація реалізована для досягнення граматичної коректності. Наприклад, англійська прийменникова група «*in matters within their competence*» (Стаття 25) перетворена на повне підрядне речення «у питаннях, які входять до їхньої компетенції», що відповідає українській синтаксичній нормі. Аналогічно, юридичне зобов'язання «*shall not be entitled to submit any communication*» (Стаття 15) перекладено як «не має права подавати будь-яке повідомлення», що є перефразуванням через заміну модальності на простіше, але функціонально еквівалентне формулювання. Перефразування через смисловий розвиток застосовано до фрази «*Achieving a balance between anthropogenic emissions*» (Стаття 4), перекладеної як «досягнення балансу між антропогенними викидами та їх поглинанням», де додавання «та їх поглинанням» необхідне для юридичної ясності в екологічному контексті. Складова заміна застосована до «*the establishment of arrangements for the effective implementation*» (Стаття 15), перекладеного як «створення механізмів ефективного здійснення», що є більш конвенційним для українських нормативних актів. З метою підсилення офіційного тону, в перекладі фрази «*the date of receipt by the Depositary of the notification*» (Стаття 28) використано додавання прикметника: «з дати одержання Депозитарієм відповідного повідомлення». Також прикладом перефразування через генералізацію та додавання є переклад терміна «*the highest possible ambition*» (Стаття 4) як

«найвищий можливий рівень цілей». І, нарешті, необхідність забезпечення справедливості вказується при перекладі фрази «*Taking into account the imperatives of a just transition of the workforce*» (Преамбула) як «*Беручи до уваги нагальну необхідність забезпечення справедливого переходу робочої сили*», де додавання дієслова «забезпечення» розширює значення «*imperatives*» та створює граматичну зв'язність. Таким чином, перефразування є ключовим інструментом, який дозволяє перекладачеві вийти за межі структурного калькування та забезпечити прагматичну та стилістичну адекватність тексту, що є обов'язковою умовою для юридичного документа, який має бути зрозумілим і виконувати свою правову функцію в цільовій мові.

Специфікація (конкретизація) є фундаментальною перекладацькою трансформацією, яка відіграє критично важливу роль у юридичних та нормативних текстах, оскільки її головною метою є уточнення понять, усунення потенційної двозначності та забезпечення максимальної прескриптивної точності. У юридичному дискурсі кожен термін має бути чітким і недвозначним, і там, де вихідна мова (англійська) використовує загальний або багатозначний термін, цільова мова (українська) повинна його максимально конкретизувати для однозначного правового застосування.

Англійський дослідник Е. Честерман розглядає перекладацькі стратегії як «типи змін», спрямованих на «зміну чогось» між вихідним та цільовим текстами, залучаючи граматичні, семантичні та/або практичні аспекти. Ці зміни він групує у три категорії: синтаксичні (маніпулювання формою), семантичні (маніпулювання значенням) та прагматичні (маніпулювання самим повідомленням). У цьому контексті специфікація є яскравим прикладом прагматичної стратегії, оскільки вона спрямована на забезпечення максимальної точності та усунення двозначності повідомлення, що є критично важливим для правового тексту (Chesterman, 2014). Таким чином, ця трансформація є не просто стилістичним прийомом, а необхідною умовою для досягнення функціональної еквівалентності документа.

У тексті Паризької Угоди специфікація застосовується до термінів, які мають широкий семантичний обсяг у загальній англійській мові, але вимагають

вузького технічного або правового тлумачення в контексті кліматичної політики: у статті 4 термін «*mitigation efforts*» перекладено як «зусилля зі скорочення викидів», що уточнює, що саме мається на увазі під «пом'якшенням» (*mitigation*), роблячи термін більш конкретним і орієнтованим на викиди. У статті 8 «*risk insurance facilities*» перекладено як «страхові механізми для управління ризиками», що додає конкретики щодо типу страхових інструментів та їхньої мети. У статті 15 фраза «*economies most affected by the impacts of response measures*» перекладена як «економіки, які найбільше постраждали від наслідків заходів реагування», де специфікація уточнює характер впливу та контекст заходів. Ще один приклад – «*instruments of ratification, acceptance, approval or accession*» у статті 20 перекладено як «ратифікаційні грамоти, документи про прийняття, затвердження або приєднання», що деталізує типи документів, роблячи переклад більш чітким та відповідним дипломатичній практиці. Специфікація фінансової термінології також є важливою: фраза «*mobilize climate finance*» (Стаття 9) перекладена як «мобілізувати фінансові ресурси». Тут загальне поняття «*finance*» (фінанси) уточнюється як «ресурси», що є більш конкретним і юридично навантаженим терміном у контексті міжнародних зобов'язань. У статті 13 щодо звітності, фраза «*to ensure transparency*» перекладена як «забезпечити повну прозорість». Додавання прикметника «повну» конкретизує ступінь необхідної прозорості, встановлюючи високий, недвозначний стандарт. І нарешті, загальний термін «*transfer of mitigation outcomes*» (Стаття 6) перекладено як «передачу результатів з пом'якшення наслідків». Це уточнення конкретизує тип результатів (*outcomes*), які можуть бути передані, прив'язуючи їх до сфери пом'якшення наслідків зміни клімату, а не до будь-яких інших абстрактних результатів.

Таким чином, специфікація є критично необхідною для уніфікації правового поля Угоди, перетворюючи потенційно багатозначні або загальні англійські формулювання на чіткі, юридично обов'язкові українські терміни, що є запорукою належного розуміння та виконання міжнародних зобов'язань.

Генералізація (узагальнення) є необхідною перекладацькою трансформацією, яка застосовується, коли потрібно передати ширше або більш

універсальне значення терміна, щоб охопити різні аспекти, ситуації чи правові інститути в цільовій мові. На відміну від специфікації, що звужує значення, генералізація розширює його семантичний обсяг, часто замінюючи видові поняття на родові. У сфері міжнародного права це важливо для досягнення правової інклюзивності та гнучкості, оскільки узагальнений термін може бути застосований до більшої кількості правових систем або практичних ситуацій.

Як зазначає М. Галдіа, «у результаті, доведеться використовувати недостатній, проте стандартизований термінологічний еквівалент замість кращої, проте нестандартизованої альтернативи» (Galdia, 2013). Ця цитата підкреслює, що в юридичному перекладі стандартизація та функціональна універсальність (тобто генералізація) мають пріоритет над вузькою семантичною точністю, яка може бути незрозумілою в міжкультурному контексті. Ця трансформація забезпечує високий рівень абстракції, притаманний мові міжнародного права.

У Паризькій Угоді генералізація використовується для охоплення широких політичних і правових концепцій: у преамбулі фраза «*effective and progressive response*» перекладена як «ефективна та прогресивна реакція», що є узагальненим виразом, який охоплює різні типи дій щодо зміни клімату, не обмежуючи їх конкретними заходами. У статті 5 «*existing framework*» перекладено як «чинна система», що є генералізацією, яка охоплює різні аспекти політики, рішень та інститутів, ухвалених у межах Конвенції, тоді як «*framework*» може мати вужче значення «структура». Ще один приклад – «*specific needs and special circumstances*» у преамбулі перекладено як «конкретні потреби та особливі обставини», де генералізація дозволяє охопити широкий спектр ситуацій, характерних для країн, що розвиваються, не деталізуючи їх. Крім того, у тексті Угоди виявлено такі приклади генералізації: «*All relevant information*» (Стаття 13) перекладено як «вся відповідна інформація». Тут «*information*» є більш широким і абстрактним терміном, ніж, наприклад, «*data*» (дані) або «*reports*» (звіти), що дозволяє охопити різні форми звітних матеріалів. «*Long-term low greenhouse gas emission development strategies*» (Стаття 4) перекладено як «довгострокові стратегії розвитку з низьким рівнем викидів

парникових газів». Слово «*стратегії*» (*strategies*) є генералізацією, оскільки воно охоплює сукупність планів, цілей та політик, не обмежуючись лише одним видом документа. І, нарешті, фраза «*each Party shall regularly communicate*» (Стаття 4) перекладена як «*кожна Сторона регулярно подає повідомлення*». Тут дієслово «*communicate*» (спілкуватися/передавати) узагальнене до «*подає повідомлення*», що є більш широким і нейтральним, охоплюючи формальні та неформальні методи подання інформації, передбачені Конвенцією. Таким чином, генералізація є важливою для перекладу міжнародних договорів, оскільки вона забезпечує гнучкість тлумачення та дозволяє правовим концепціям функціонувати в різноманітному глобальному правовому полі, не втрачаючи при цьому своєї юридичної чинності.

Переміщення або транспозиція – граматична перекладацька трансформація, що передбачає зміну порядку слів вихідного речення у мові перекладу для надання синтаксичним одиницям більш типової для нашої мови форми. Як зазначає Буток: «В офіційно-діловому мовленні члени речення постійно переміщуються з метою вдалішого формування перекладу» (Butok, 2022, с. 33). У статті 9 «*developed country Parties*» перекладено як «країни, що розвинулися», що змінює порядок слів для відповідності українській мові. У статті 7 «*adaptation communication*» перекладено як «комунікація щодо адаптації», де транспозиція забезпечує природність виразу. У статті 13 «*is hereby established*» перекладено як «*встановлюється*», що змінює синтаксичну конструкцію для лаконічності та відповідності українським нормам.

Модуляція є однією з найскладніших та найбільш тонких перекладацьких трансформацій, яка дозволяє змінити акцент або точку зору (перспективу), зберігаючи незмінним зміст терміна чи фрази. Цей прийом, заснований на зміні когнітивної категорії, є особливо важливим у юридичному перекладі, оскільки він допомагає адаптувати логіку вихідної правової системи до синтаксичних та стилістичних норм цільової мови. Модуляція не просто замінює слово, вона змінює ракурс подачі інформації, фокусуючись на результаті замість процесу, на причині замість наслідку, на позитивному формулюванні замість негативного,

або ж змінюючи граматичний фокус. Саме завдяки модуляції досягається необхідна природність та конвенційність українського юридичного стилю.

У Паризькій Угоді ця трансформація є повсюдною, оскільки вона допомагає перекласти офіційні англійські конструкції у більш лаконічні українські кліше, які є звичними для національного законодавства. Наприклад, у статті 9 фраза «*mobilization of climate finance should represent a progression*» перекладена як «мобілізація кліматичного фінансування повинна бути прогресом», що акцентує увагу на результаті процесу, а не на його дії. Схожим чином, сильне зобов'язання «*shall enter into force*» (Стаття 21) перекладене як «набуде чинності», що є модуляцією з процесу на констатацію стану. У статті 13 модуляція змінює граматичну перспективу: вираз «*in a facilitative, non-intrusive, non-punitive manner*» перекладено як «у спосіб, що сприяє, не є інтрузивним, не каральним», замінюючи англійські описові прикметники на дієслівні форми, підкреслюючи активну функцію. Далі, «*capacity-building should be country-driven*» (Стаття 11) перекладено як «розвиток потенціалу має бути керованим країною», що змінює акцент з абстрактного джерела на активну роль країни в процесі розвитку. Інша важлива модуляція – зміна точки відліку часу: фраза «*from the date of receipt by the Depositary*» (Стаття 28) перекладена як «з дати одержання Депозитарієм», де фокус зміщується на дію суб'єкта (одержання Депозитарієм). Також, для збереження логіки мети, вираз «*to avoid undermining*» (Стаття 4) перекладено як «з метою не підривати», що перетворює негативне формулювання (avoid undermining) на більш прямий опис мети (з метою не...). І, нарешті, класична конвенційна модуляція використовується у фразі «*without prejudice to*» (Преамбула), перекладеній як «з урахуванням», що перетворює негативне обмеження на нейтральне відношення, обов'язкове для міжнародно-правових текстів. Отже, модуляція в Паризькій Угоді є стратегічною необхідністю, що дозволяє перекладачеві пристосувати логіку та синтаксис англійського оригіналу до функціональних і стилістичних вимог українського юридичного дискурсу, забезпечуючи при цьому високий рівень правової точності.

Опущення (редукція, еліпсис) є стратегічною перекладацькою трансформацією, яка застосовується для спрощення та ущільнення тексту, коли певні елементи вихідної мови є надлишковими або не є критично важливими для збереження юридичного змісту в цільовій мові. Як зазначають дослідники Е. Махмуд, Б. Баюсена та Т. Ампера: «Аналіз стратегії опущення передбачає два етапи: а) виявити тип інформації, що вилучається, та б) визначити функцію цього вилучення в тексті» (Mahmud, Bayusena, 2023, с. 34). Цей прийом є особливо актуальним при перекладі з англійської, яка, як мова юридичного дискурсу, часто використовує офіційні канцеляризми, модальні дієслова та пасивні конструкції, що є надлишковими для лаконічного українського офіційно-ділового стилю, бо англійська мова часто грішить надмірною ускладненістю. У цьому контексті доречно згадати позицію Дж. Кімбела, який стверджує, що якісний юридичний текст не повинен містити надмірно довгих речень та лексичної надлишковості: «Речення повинні розпочинатися з головної (незалежної) частини. Речення не повинні бути надмірно довгими. Не повинна спостерігатися багатослівність (лексична надлишковість)» (Kimble, 2006, с. 41). Як зазначає Р. К. Зайцева, «Такі елементи формують сутність перекладу, а також є частиною компетенції перекладача. Вони повинні бути найбільш чітко визначені при підготовці майбутніх перекладачів» (Зайцева, 2018).

У тексті Паризької Угоди опущення використовується для скорочення архаїзмів, латинізмів та граматичних маркерів: у статті 6 фраза «*is hereby established*» частково опущена в перекладі «*створюється*». Тут відбувається опущення архаїчного канцеляризму «*hereby*» (цим) та редукція пасивної конструкції, що робить вираз більш лаконічним. У статті 7 латинський вираз «*inter alia*» (серед іншого) часто опущено в перекладі, оскільки український контекст дозволяє передати зміст без цього уточнення, що є стилістично виправданим. Ще один приклад – «*as appropriate*» у статті 10 перекладено як «*за необхідності*», де опущення частини конструкції компенсується більш природним і звичним для української мови виразом. У статті 26 речення «*The Secretary-General... shall be the Depositary*» перекладено як «*Генеральний секретар... є Депозитарієм*». Тут відбувається опущення модального дієслова

«shall», оскільки його функція (вираження декларативної констатації) автоматично реалізується через використання дієслова-зв'язки «є» у теперішньому часі. Фраза «*consistent with this Agreement*» (Стаття 4) перекладена як «*відповідно до цієї Угоди*». У цьому випадку відбувається опущення експліцитного прикметника «*consistent*» та його заміна на більш стислу та конвенційну в юридичній мові прийменникову конструкцію «*відповідно до*».

Опущення є важливою трансформацією, яка дозволяє перекладачеві боротися з надмірною деталізацією англійського юридичного стилю, забезпечуючи високу щільність інформації та стилістичну чистоту цільового тексту. Усунення лексичної надмірності (редукція) є типовим явищем у перекладі юридичних текстів, оскільки допомагає позбутися громіздкості та підтримувати синтаксичну компактність, характерну для українських нормативних актів. Таким чином, опущення слугує інструментом для підвищення стилістичної конвенційності та динамічності тексту.

Додавання (експлікація) є однією з найважливіших лексико-граматичних трансформацій у юридичному перекладі, мета якої – забезпечити повноту розуміння, усунути синтаксичну недостатність та уточнити контекстуальне або правове значення елементів вихідного тексту. Цей прийом, який часто розглядається як прояв універсалії експлікації, необхідний через структурну та стилістичну різницю між англійською мовою (якій властива економія виражальних засобів) та українською, що вимагає більшої деталізації та використання чітких граматичних зв'язок. Як зазначається у дослідженні О. Вовк: «Додавання нової інформації до вже відомої становить основу побудови концепту тексту в процесах його розуміння та продукування» (Вовк, 2013). Цей принцип особливо актуальний для юридичного тексту, де чіткість концептів є критичною. Ця широка трактовка ідеально відповідає потребам юридичного перекладу. Крім того, як зазначає В. Карабан: «Незбалансоване застосування перекладацьких трансформацій... впливає на збільшення або зменшення категоричності нормативних вимог у тексті перекладу... і, опосередковано, на юридичну силу документа-перекладу» (Карабан, 1997). Таким чином, додавання

є не просто стилістичною примхою, а прагматичною умовою збереження юридичної сили та нормативної категоричності тексту.

Надалі розглянемо практичні приклади додавання та його вживання з Паризької угоди. У перекладі Паризької Угоди принцип додавання реалізовано через такі механізми як лексичне додавання для уточнення предмета. У статті 29 фраза «...of which the Arabic, Chinese, English, French, Russian and Spanish texts are equally authentic» перекладена як «*тексти якої арабською, китайською, англійською, французькою, російською та іспанською мовами є однаково автентичними*». Тут додавання іменника «*тексти*» (який в оригіналі лише мається на увазі) є необхідним для граматичної та юридичної чіткості суб'єкта.

Також поширеним явищем є граматичне або лексичне додавання для конвенційності. Прислівниковий вираз «*as appropriate*» (Стаття 5), який є загальним у англійській мові, експлікується до більш розгорнутої, конвенційної та чіткої в юридичній мові прийменникової конструкції «*за необхідності*».

Іншим явищем є прагматичне додавання для контекстуалізації. При перекладі Преамбули фраза «...being Parties to the United Nations Framework Convention on Climate Change...» супроводжується додаванням юридичної дефініції/аббревіатури: «(далі іменованої «*Конвенція*»)», що забезпечує послідовність посилань у всьому документі. Слід зауважити, що іншим видом додавання є додавання для термінологічної точності (конкретизація). У статті 25 фраза «*the right to vote with a number of votes equal to the number of their member States...*» перекладена як «*право голосу з кількістю голосів, що дорівнює кількості їхніх держав-членів...*». Тут додавання слова «голосу» після «право» (right) є необхідним для чіткого розмежування терміна «*right to vote*» (право голосу) від загального поняття «*right*» (право).

Таким чином, додавання є ключовим інструментом, що дозволяє перекладачеві боротися з імпліцитністю англійського юридичного стилю, забезпечуючи високу точність та функціональну відповідність цільового тексту.

Сутність **описового перекладу** полягає у заміні компактної одиниці вихідної мови розгорнутою, часто пояснювальною, конструкцією в мові перекладу. Експлікація є доцільною для пояснення складних або специфічних

термінів, які не мають прямого, конвенційного еквівалента в мові перекладу. При цьому, «Прагматична спрямованість висловлювання оригіналу збільшується у висловлюванні-перекладі за рахунок експлікації директивної комунікативної інтенції адресанта» (Гладуш, 2003). Це посилює думку, що описовий переклад виконує критичну прагматичну функцію, посилюючи обов'язкову та директивну силу юридичного повідомлення.

Яскравим прикладом такого застосування є переклад терміна «*developing country Parties*» зі Статті 13, де використано формулювання «*Сторони, що є країнами, що розвиваються*». Цей варіант є класичним зразком описового перекладу, оскільки він не лише відтворює значення, а й чітко встановлює категорію суб'єктів права, забезпечуючи максимальну однозначність у юридичному контексті. Окрім того, описова техніка може поєднуватися з іншими трансформаціями, що є ілюстрацією перекладацької варіативності. Так, у Статті 9 лексична одиниця «*biennially*» була перекладена як «раз на два роки», що демонструє поєднання лексичної трансформації з елементами описового перекладу, де лаконічний прислівник експлікується до розгорнутої фрази. Іншим прикладом є переклад слова «*guidelines*» як «*керівні принципи*», тут спостерегаються дві трансформації: додавання та описовий переклад. Така експлікація необхідна для підвищення комунікативної зрозумілості тексту, адаптуючи його до природніших синтаксичних та лексичних норм цільової мови. Таким чином, використання описового перекладу є обґрунтованою прагматичною стратегією, спрямованою на забезпечення точності, повноти змісту та адекватної передачі імпліцитної інформації, що є критично важливим для наукової та офіційно-ділової комунікації.

Лексичні трансформації використовуються для адаптації термінів до української аудиторії. За цієї трансформації лексична одиниця мови оригіналу замінюється словосполученням, що дає більш-менш повне пояснення або визначення цього значення у мові перекладу. Основним завданням експлікації у всіх її проявах, на думку дослідниці Комісарової, є «прагматична адаптація для читачів перекладу, причому лінгвістична експлікація відображає тільки загальну інтенцію перекладача, а саме зробити вихідний текст доступним для читачів

мови перекладу» (Комісарова, 2015, с. 20). Цей метод дозволяє передати значення безеквівалентних слів у мові перекладу, що особливо важливо при адаптації термінів до культурних та мовних особливостей цільової аудиторії. У статті 13 «*modalities, procedures and guidelines*» перекладено як «*умови, процедури та керівні принципи*», що є лексичною трансформацією з елементами описового перекладу для забезпечення чіткості. Додаткові лексичні трансформації, що застосовуються в перекладі Паризької Угоди, необхідні для вирішення складних стилістичних та граматичних розбіжностей між англійською мовою (з її юридичними архаїзмами) та українською (з її вимогами до лаконічності та офіційності). Компенсація використовується для відновлення експресивного чи стилістичного елемента, який був втрачений в одному місці тексту, шляхом його посилення або відтворення в іншому. У юридичному перекладі ця техніка є ключовою для збереження урочистості та директивності тексту, що є невід'ємною частиною правового стилю. Класичним прикладом є заключне формулювання Угоди: «*IN WITNESS WHEREOF, the undersigned... have signed this Agreement*» перекладається як «*НА ПОСВІДЧЕННЯ ЧОГО НИЖЧЕПІДПИСАНІ, НАЛЕЖНИМ ЧИНОМ НА ТЕ УПОВНОВАЖЕНІ, ПІДПИСАЛИ ЦЮ УГОДУ*». Тут компенсація відбувається через використання високого канцеляризму та капіталізацію слів, що відтворює урочистість англійського кліше, яка б повністю втратилася при дослівній передачі.

Лексико-семантична заміна (Транспозиція) та Антонімічний переклад використовуються для адаптації синтаксичної структури та фокусу висловлювання до норм української офіційно-ділової мови, яка надає перевагу дієслівним та іменниковим конструкціям. Прикладом є заміна частин мови (Транспозиція) у фразі «*being duly authorized*» що перекладається як «належним чином на те уповноважені». Тут відбувається транспозиція, де англійський прислівник (*duly*) замінюється на прикметник у складі розгорнутої конструкції, що відповідає українській юридичній нормі. Аналогічно, конструкція «*upon expiry of one year*» перекладається як «*після закінчення одного року*», де прийменник *upon* та іменник *expiry* перекладаються прийменником після та віддієслівним іменником закінчення, що є типовим для офіційного стилю. Також

під час перекладу доцільним є вживання антонімічного перекладу (зміна фокусу). Вираз «*to avoid undermining*» («*уникати підривання*») перекладається як «з метою не підривати». Це приклад антонімічного перекладу, поєднаного з модуляцією, який замінює фокус з процесу уникнення (*avoid*) на пряму негативну мету (з метою не), що робить юридичну інтенцію більш чіткою та категоричною у цільовому тексті. Як зазначає дослідниця Логінова: «Переклад юридичних термінів здебільшого залежить від наявності юридичної термінології в іншомовному тексті, будови речення, особливостей мови іншомовного тексту і т.д.» (Логінова, 2021, с.164).

Ці приклади демонструють, як перекладацькі трансформації забезпечують баланс між точністю, зрозумілістю та природністю перекладу юридичних термінів Паризької угоди. Калькування зберігає формальну структуру, перефразування адаптує терміни до української мови, специфікація та генералізація уточнюють або узагальнюють зміст, транспозиція та модуляція забезпечують відповідність граматичним і стилістичним нормам, а опущення, додавання, описовий переклад і лексичні трансформації сприяють зрозумілості та уникненню двозначності. Комплексне використання цих технік дозволяє створити переклад, який відповідає міжнародним юридичним стандартам, зберігає зміст оригіналу та є доступним для україномовної аудиторії.

Окрім того, у перекладі спостерігається застосування заміни, коли англійські юридичні одиниці замінювалися українськими функціональними аналогами. Цей прийом є формою прагматичної адаптації, спрямованої на відповідність очікуванням цільової аудиторії та нормам офіційно-ділового стилю. Наприклад, «*policies and measures*» перекладено як «*заходи політичного характеру*», що точніше передає функціональне значення терміна в українському правовому контексті. У подібних випадках пряма еквівалентність неможлива через розбіжності між англосаксонською та континентальною правовими системами, тому заміна є оптимальним способом забезпечення смислової адекватності. Як зазначила дослідниця Я. Бойко: «Культурні реалії та ідіоми становлять значні труднощі для перекладу, оскільки вони часто не мають прямих еквівалентів у мові реципієнта», саме для цього цей підхід полягає у

виході за межі дослівного перекладу заради збереження комунікативної функції, адже перекладач обирає культурно та контекстуально доречний вираз, який передає ту ж саму ідею (Бойко, 2025, с.17). Модифікуючи як ідіому, так і рівень формальності, переклад забезпечує чіткість і релевантність повідомлення в межах українського ділового контексту.

Таким чином, заміна дозволяє не лише забезпечити точність, але й підвищити конвенційність та природність юридичного тексту. Отже, переклад юридичних термінів у Паризькій угоді демонструє глибокий професійний підхід до передачі міжнародно-правових понять українською мовою. Застосування перекладацьких трансформацій не є механічним – кожна з них використовується з урахуванням конкретного контексту, функції терміна та стилістичних особливостей мови перекладу. Калькування забезпечує міжнародну термінологічну єдність, парафразування – стилістичну природність, специфікація й експлікація – точність і юридичну завершеність, тоді як транспозиція й модуляція дозволяють адаптувати синтаксичну структуру англійського оригіналу до норм української мови. Завдяки поєднанню цих прийомів переклад тексту Паризької угоди зберігає не лише точність змісту, а й офіційно-правову виразність, що є визначальним критерієм якості перекладу міжнародних юридичних документів.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ III

Переклад юридичної термінології Паризької угоди ООН про зміни клімату показує, що передача англomовних правничих понять українською мовою є складним багатоаспектним процесом, який вимагає від перекладача не лише досконалого володіння обома мовами, а й глибокого розуміння правових систем, предметної галузі та прагматичних особливостей міжнародно-правової комунікації. Специфіка цього типу перекладу полягає в необхідності одночасного збереження юридичної точності, термінологічної послідовності та комунікативної адекватності тексту, що робить його одним із найскладніших завдань у сучасному перекладознавстві.

У перекладі тексту угоди застосовується комплексний підхід, який поєднує різні стратегії залежно від специфіки конкретного терміна та контексту його вживання. Пряме запозичення використовується для міжнародно визнаних понять на кшталт *«Конвенція»* та *«ратифікація»*, що забезпечує термінологічну єдність на міжнародному рівні та полегшує комунікацію між різними правовими системами. Калькування виявляється продуктивним для складних термінів типу *«викиди парникових газів»* та *«національно визначені внески»*, оскільки дозволяє зберегти внутрішню форму терміна і зробити його зрозумілим для україномовного реципієнта. Описовий переклад застосовується у випадках відсутності прямих еквівалентів, як-от *«втрати та збитки, пов'язані з несприятливими наслідками зміни клімату»*, де розгорнуте пояснення виявляється необхідним для адекватної передачі специфічного правового поняття. Функціональні еквіваленти забезпечують адекватність передачі правових понять з урахуванням особливостей української правової системи, що особливо помітно у перекладі модальних дієслів та процесуальних термінів, які відображають різні ступені обов'язковості правових норм.

Вибір конкретної стратегії перекладу визначається низкою лінгвістичних, правових та прагматичних факторів. До лінгвістичних належать наявність еквівалента в українській мові, структурна сумісність термінів та словотвірні можливості цільової мови. Правові фактори включають відповідність українській правовій традиції, функціональну еквівалентність у правовій системі

та необхідність дотримання міжнародних стандартів термінології. Прагматичні фактори охоплюють зрозумілість для цільової аудиторії, усталеність у професійному вжитку та відповідність офіційній термінології. Саме врахування всіх цих факторів у їх взаємодії дозволяє перекладачу приймати оптимальні рішення щодо способу передачі того чи іншого терміна.

Особливої уваги заслуговує питання передачі маніпулятивних стратегій, які активно використовуються в тексті угоди для досягнення максимальної підтримки серед країн-учасниць. Дослідження виявило, що перекладач послідовно дотримується стратегії збереження маніпулятивних елементів оригіналу, зберігаючи емоційно забарвлену лексику на кшталт «невідкладна загроза», метафоричні конструкції типу «Мати-Земля», евфемізми («несприятливі наслідки» замість «шкідливі впливи») та пасивні конструкції, які дозволяють уникнути прямої вказівки на відповідальних суб'єктів. Така стратегія виявляється у збереженні градації зобов'язань через модальні дієслова різної інтенсивності, використанні позитивно забарвленої лексики для опису цілей угоди та застосуванні абстрактної термінології, яка створює ілюзію конкретності при збереженні широких можливостей для інтерпретації.

Такий підхід пояснюється кількома чинниками. По-перше, статус документа як міжнародної угоди вимагає максимального збереження його прагматичного потенціалу, оскільки будь-які зміни можуть вплинути на сприйняття документа різними країнами-учасницями. По-друге, дипломатична природа тексту передбачає збереження його переконливої сили, яка є необхідною умовою для успішної ратифікації та імплементації угоди. По-третє, спроби нейтралізації маніпулятивних елементів могли б призвести до зміни юридичної сили та політичної ефективності документа, що неприпустимо для офіційного перекладу міжнародно-правового акта. Водночас це породжує етичні питання щодо відповідальності перекладача за наслідки своєї роботи та балансу між збереженням ефективності тексту і забезпеченням прозорості комунікації в демократичному суспільстві.

Детальний розгляд перекладацьких трансформацій продемонстрував, що створення адекватного перекладу юридичного документа потребує гнучкого

використання різних технік, які часто застосовуються комбіновано в межах одного термінологічного сполучення. Калькування забезпечує міжнародну термінологічну єдність та впізнаваність офіційних назв, як у випадку з «Рамкова конвенція Організації Об'єднаних Націй про зміну клімату» або «Конференція Сторін», що є критично важливим для міжнародно-правових документів. Перефразування адаптує терміни до природного звучання української мови, роблячи складні англійські конструкції більш органічними для українського правового дискурсу без втрати їхнього змісту. Специфікація та генералізація дозволяють уточнювати або узагальнювати зміст залежно від контексту, забезпечуючи оптимальний рівень конкретності для кожного окремого випадку.

Транспозиція та модуляція забезпечують відповідність граматичним і стилістичним нормам цільової мови, дозволяючи змінювати синтаксичну структуру та акценти без порушення змісту оригіналу. Опущення, додавання та описовий переклад сприяють зрозумілості та усуненню потенційної двозначності, що є особливо важливим для юридичних текстів, де навіть незначна неточність може призвести до серйозних правових наслідків. Лексичні трансформації, включаючи експлікацію та заміну, дозволяють адаптувати терміни до українського правового контексту, враховуючи розбіжності між англосаксонською та континентальною правовими системами.

Комплексне застосування цих трансформацій дозволяє досягти балансу між точністю передачі юридичного змісту, збереженням міжнародних стандартів термінології та природністю звучання українського тексту. Особливо показовими є випадки використання комбінованих стратегій, коли перекладач поєднує кілька підходів для досягнення максимальної адекватності, як у перекладі «Варшавський міжнародний механізм щодо втрат та збитків», де спостерігаємо транслітерацію, калькування та описові елементи одночасно.

Важливим висновком є те, що переклад термінології, яка перебуває на межі юридичної та наукової сфер, вимагає особливого підходу. Кліматична лексика типу «*антропогенні викиди*» або «*доіндустріальні рівні*» адаптується до правового контексту з опорою на усталені традиції наукової термінології. Фінансова термінологія у контексті кліматичного права демонструє тенденцію

до створення нових термінологічних сполучень в українській мові під впливом міжнародного права, що свідчить про динамічний розвиток української правничої термінології.

Матеріал дослідження підтверджує, що успішність перекладу міжнародно-правових документів залежить від професійної компетентності перекладача, яка охоплює лінгвістичні знання, розуміння правових систем, обізнаність у предметній галузі та здатність до критичного осмислення перекладуваного матеріалу. Перекладач має не лише технічно володіти обома мовами, а й розуміти функціонування різних правових систем, специфіку міжнародного права, особливості дипломатичної комунікації та контекст кліматичної політики. Переклад Паризької угоди демонструє високий рівень професіоналізму, оскільки забезпечує не лише термінологічну точність та функціональну адекватність, а й збереження офіційно-правової виразності тексту, що є визначальним критерієм якості перекладу міжнародних юридичних документів.

Результати проведеного дослідження мають як теоретичне, так і практичне значення. З теоретичного погляду вони розширюють розуміння механізмів перекладу юридичної термінології та демонструють складність вибору оптимальних перекладацьких рішень у міжнародно-правовому контексті. Практична цінність полягає у можливості використання виявлених стратегій і трансформацій для перекладу інших міжнародно-правових документів, розробки методичних рекомендацій для перекладачів юридичних текстів та вдосконалення програм підготовки фахівців у галузі юридичного перекладу.

ВИСНОВКИ

Дослідження юридичної термінології Паризької угоди ООН про зміни клімату в аспекті лексико-граматичних характеристик та особливостей перекладу показало, що мовне оформлення міжнародно-правових текстів є багатовимірним явищем, яке поєднує системність термінологічної організації, специфіку граматичного вираження правових норм та комплексність перекладацьких стратегій.

Юридична термінологія як наукове явище розвивається на національному та міжнародному рівнях, що вимагає балансу між збереженням правової ідентичності кожної країни та потребою в міжнародній гармонізації. Терміни виконують різні функції – встановлюють правила, пояснюють значення, описують явища, регламентують процедури, що робить їх важливим інструментом відображення суспільного бачення права та справедливості.

Морфологічний аналіз термінології виявив домінування продуктивних афіксальних моделей. Суфікси *-tion/-sion*, *-ment*, *-ity*, *-al* забезпечують номіналізацію дій та процесів для створення абстрактних правових категорій. Префікси *pre-*, *non-*, *inter-*, *sub-*, *re-* уточнюють або заперечують значення базових понять. Значна кількість композитних і складених термінів свідчить про науково-технічний вплив на термінологію екологічного права та потребу деталізованого опису складних правових понять. Ад'єктивізація через суфікс *-al* забезпечує системність у позначенні сфер правового регулювання.

Синтаксичний рівень характеризується домінуванням багаторівневих іменникових конструкцій з ланцюговим препозитивним атрибутом, що дозволяє досягти стислості при збереженні повноти змісту. Пасивні конструкції, безособові звороти, інфінітивні конструкції мети, умовні речення та паралельні структури підкреслюють нейтральність, об'єктивність і формалізованість юридичних норм. Модальні дієслова виступають центральним засобом вираження правової модальності: *shall* позначає безумовну обов'язковість, *should* – рекомендаційний характер, *may* – дозволеність. Така система забезпечує

баланс між жорсткістю нормативного регулювання і гнучкістю дипломатичного викладу.

Переклад юридичної термінології українською мовою вимагає комплексного підходу, який поєднує різні стратегії. Пряме запозичення забезпечує міжнародну термінологічну єдність для визнаних понять типу «*Конвенція*» та «*ратифікація*». Калькування зберігає внутрішню форму складних термінів на кшталт «*викиди парникових газів*» та «*національно визначені внески*». Описовий переклад застосовується за відсутності прямих еквівалентів, як-от «втрати та збитки, пов'язані з несприятливими наслідками зміни клімату». Функціональні еквіваленти враховують особливості української правової системи, що особливо помітно у перекладі модальних дієслів та процесуальних термінів.

Вибір стратегії визначається лінгвістичними факторами (наявність еквівалента, структурна сумісність, словотвірні можливості), правовими факторами (відповідність традиції, функціональна еквівалентність, міжнародні стандарти) та прагматичними факторами (зрозумілість, усталеність, відповідність офіційній термінології). Перекладач повинен послідовно зберігати маніпулятивні елементи оригіналу – емоційно забарвлену лексику, метафори, евфемізми, пасивні конструкції. Це пояснюється статусом документа як міжнародної угоди та необхідністю збереження його прагматичного потенціалу. Однак такий підхід породжує етичні питання щодо балансу між ефективністю тексту і прозорістю комунікації.

Перекладацькі трансформації застосовуються гнучко, часто комбіновано. Калькування забезпечує впізнаваність офіційних назв, перефразування адаптує терміни до української мови, специфікація та генералізація регулюють рівень конкретності, транспозиція та модуляція забезпечують відповідність граматичним нормам, опущення, додавання та описовий переклад усувають двозначність. Лексичні трансформації, включаючи експлікацію та заміну, враховують розбіжності між англосаксонською та континентальною правовими системами.

Термінологія на межі юридичної та наукової сфер потребує особливого підходу. Кліматична лексика адаптується з опорою на наукову термінологію – демонструє створення нових сполучень під впливом міжнародного права, що свідчить про динамічний розвиток української правничої термінології.

Юридична термінологія Паризької угоди має системно організовану морфологічну структуру з високим ступенем абстрагування, широким використанням формальних мовних засобів та орієнтацією на однозначність. Синтаксичне оформлення відображає канони офіційно-ділового стилю, що сприяє уніфікації правової мови. Баланс між формальністю і точністю забезпечує ефективність юридичної комунікації на глобальному рівні. Успішність перекладу залежить від професійної компетентності, яка охоплює лінгвістичні знання, розуміння правових систем, обізнаність у предметній галузі та здатність до критичного осмислення матеріалу. Переклад Паризької угоди забезпечує термінологічну точність, функціональну адекватність та збереження офіційно-правової виразності.

Результати мають теоретичне та практичне значення. Теоретично вони розширюють розуміння механізмів функціонування юридичної термінології на морфологічному, синтаксичному та перекладацькому рівнях, демонструють складність вибору перекладацьких рішень у міжнародно-правовому контексті. Практично виявлені стратегії і трансформації можуть використовуватися для перекладу інших міжнародно-правових документів, розробки методичних рекомендацій, вдосконалення програм підготовки фахівців у галузі юридичного перекладу та оптимізації процесів локалізації міжнародно-правової документації в україномовному просторі.

ЛІТЕРАТУРА

Артикуца, Н. В., 2007. Основи вчення про юридичний термін і юридичну термінологію. URL:

<https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/3a35a1ce-87c6-41d2-8cb9-708795424cb0/content> (дата звернення: 29.09.2025)

Балинська, О. М., 2021. *Проблеми тлумачення правових норм* : посібник. Львів:

Л

Ь

B

i

B

Білоконь, К., 2018. Особливості перекладу термінів юридичної сфери з

D

N

Бойко, Я., 2025. Стилiстика офіційно-ділової комунікації крізь призму

Йоціокультури та перекладу. Vol. 10. № 2. URL:

<https://test.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/30915/1/%D0%91%D0%BE%D>

0%B9%D0%BA%D0%BE_%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%

D

Вовк, Р. О. І., 2013. *Комунікативно-когнітивна компетентність студентів-*

86

8

F

H

Гладуш, Н. Ф., 2003. Прагматичні модифікації при перекладі. *Вісник Сумського*

Державного університету. Суми. № 4. URL:

<https://essuir.sumdu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/7f7ba875-8c67-4059->

0dc7-ee3160dcdf6b/content (дата звернення: 01.10.2025)

 $\dot{\theta}$

D

- Гринько, О., Безпалова, К., 2023. До проблеми перекладу складних за структурою юридичних термінів (на матеріалі англо-українських юридичних словників). *Актуальні питання гуманітарних наук*, Вип. 69, Т. 1, С. 145–150. URL: https://aphn-journal.in.ua/archive/69_2023/part_1/22.pdf (дата звернення: 18.05.2025)
- Голуб, С.М., 2018. ВИВЧЕННЯ ЛАТИНСЬКОЇ МОВИ ЯК КЛЮЧОВИЙ АСПЕКТ ОПАНУВАННЯ ЮРИДИЧНОЮ ТЕРМІНОЛОГІЄЮ. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Перекладознавство та міжкультурна комунікація*. № 4. URL: <https://tsj.journal.kspu.edu/index.php/tsj/article/view/149/136> (дата звернення: 09.10.2025)
- Дуднік, Г. С., 2019. Проблеми перекладу юридичної лексики й термінології. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. № 43. С. 56–58
- Зайцева, Р. К., 2018. Перекладацькі трансформації у юридичних текстах (англійсько-український напрям). *Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету*. Vol. 1. № 1, С. 100–104. URL: http://vestnik-philology.mgu.od.ua/archive/v34/part_2/Filologi34_2.pdf (дата звернення: 09.10.2025); http://vestnik-philology.mgu.od.ua/archive/v43/part_5/17.pdf (дата звернення: 09.10.2025)
- Карабан, В. П., 1997. Посібник-довідник з перекладу англійської наукової і технічної літератури на українську мову. Ч. 1: *Граматичні труднощі*. Ф
- Карпіловська, Є. А., 2024. Прикладна лінгвістика. *Енциклопедія Сучасної України*. URL: <https://esu.com.ua/article-882839> (дата звернення: 08.06.2025)
- Колодник, Л., 2025. Unlocking the Power of Modal Verbs in Legal English. URL: <https://www.hsa.org.ua/lectors/lyudmyla-kolodnyk/articles/unlocking-the-power-of-modal-verbs-in-legal-english> (дата звернення: 28.10.2025)
- Клименко, І. М., 2016. Юридичний текст в аспекті перекладу. *Філологічні студії*. *Науковий вісник Криворізького державного педагогічного університету*. ;

Вип. 14. С. 81–90. URL: <https://files.core.ac.uk/download/pdf/268530981.pdf>
(дата звернення: 05.11.2025)

Козелко, І., 2016. Лінгвістична термінологія як об'єкт наукових досліджень у дисертаціях кінця XX – початку XXI сторіччя. *Науковий вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: Проблеми української термінології. № 842. С. 131–134. URL: <https://science.lpnu.ua/uk/terminologiya/vsi-vypusky/visnyk-no-842-2016/lingvistychna-terminologiya-yak-obyekt-naukovyh> (дата звернення: 28.05.2025)

Комісарова, В. І., 2015. Експлікація як засіб мовної та культурологічної адаптації в перекладі. *Актуальні питання гуманітарних наук*, № 6, С. 23–28. URL: <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/526069> (дата звернення: 26.05.2025)

Кочан, І., 2009. Термінологія: національна чи міжнародна? *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія «Проблеми української термінології». № 648. С. 3–8. URL: <https://science.lpnu.ua/uk/terminologiya/vsi-vypusky/visnyk-no-648-2009/terminologiya-nacionalna-chy-mizhnarodna> (дата звернення: 24.05.25)

Пожар, А. В., 2025. Проблемні аспекти перекладу міжнародно-правових текстів українською мовою. *Закарпатські філологічні студії*. Вип. 39, Т. 2. С. 1–5. URL: http://zfs-journal.uzhnu.uz.ua/archive/39/part_2/16.pdf (дата звернення: 03.11.25)

Левченко, О., 2003. Лінгвокультурологія та її термінна система. *Науковий вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: Проблеми у
к
р

Логінова, Л. В., 2021. Особливості перекладу юридичних текстів англійською мовою. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Сер.: Філологія. № 49, Т. 2. С. 163. URL: http://www.vestnik-philology.mgu.od.ua/archive/v49/part_2/39.pdf (дата звернення: 15.09.2025)

ь

к

Любченко, М. І., 2015. Юридична термінологія: поняття, особливості, види:

М

о

Петрова, Т., 2017. Шляхи формування сучасної української фітомеліоративної термінології: термінологізування загальнозживаної лексики й ретермінологізування лексики інших наук. *Науковий вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія: Проблеми української термінології.* № 869. С. 77–82 URL: <https://science.lpnu.ua/uk/terminologiya/vsi-vypusky/visnyk-no-869-2017/shlyahy-formuvannya-suchasnoyi-ukrayinskoji> (дата звернення: 10.06.2025)

Проценко, Г. П., Маруніч, І. І., 2015. Українська мова (за професійним спрямуванням) : Фондова лекція з навчальної дисципліни. Київ: *Нац. акад. внутр. справ.* С. 4.

Руднева, І., 2017. Жанрова специфіка юридичного дискурсу і його мовна реалізація. *Іноземна філологія. Методика викладання іноземних мов.* № 85. С. 101–107. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=VKhIPG_2017_85_16 (дата звернення: 04.11.2025)

Солохненко І. І. *Директивна модальність англійськомовних міжнародних Договорів в українських перекладах.* Київ, 2022. URL: <http://rep.knlu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/787878787/2810/%D0%A1%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D1%85%D0%BD%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE%20%D0%86.%20%D0%9C%D0%9F%D0%B0%2002-21.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (дата звернення: 10.08.2025)

Самойлова, Ю. І. Лінгвістичні особливості юридичного перекладу в контексті міжкультурних відмінностей правових систем. *Філологічні науки.* Вип. 4(207). С. 1–6. URL:

А

В

Н

<https://journals.cusu.in.ua/index.php/philology/article/view/259/243> (дата звернення: 01.11.2025)

Тягнирядно, Є. В., 2024. ЮРИДИЧНИЙ ТЕРМІН ЯК НОСІЙ ПРАВОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ. *Вісімдесят другі економіко-правові дискусії. Серія: Соціальні та гуманітарні науки* URL: <http://www.spilnota.net.ua/ua/article/id-4701/> (дата звернення: 29.09.2025)

Хатцер, Г. О., 2019. Особливості перекладу англomовних текстів юридичного дискурсу (на матеріалі договорів купівлі–продажу). *Актуальні питання іноземної філології*. № 10. С. 268–273.

Чуєшкова, О., 2018. Термінологія гендерної лінгвістики як система. *Науковий вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: Проблеми української термінології. № 890. С. 81–84 URL: <https://science.lpnu.ua/uk/terminologiya/vsi-vypusky/visnyk-no-890-2018/terminologiya-gendernoyi-lingvistyky-yak-systema> (дата звернення: 08.06.2025)

Шестакова, С. О., 2015. Особливості юридичної термінології як спеціалізованої системи правових понять. С. 10. URL: <https://repo.snau.edu.ua/bitstream/123456789/5932/1/%D0%A8%D0%B5%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%B0%20%D0%A1%20%D0%9E.%D0%9E%D1%81%D0%BE%D0%B1%D0%BB%D0%B8%D0%B2%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%96%20%D1%8E%D1%80%D0%B8%D0%B4%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%BE%D1%97%20%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%BC%D1%96%D0%BD%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%97.pdf> (дата звернення: 12.10.2025)

Шкута, О. Г., 2017. Репрезентація структурно–семантичних характеристик англomовних юридичних термінів українською мовою (на матеріалі

о

ф

і

ц

і

й

н

- Шопіна, І. М., 2022. Суто юридичні терміни в системі правничої мови. *Мовознавчі дослідження*. Випуск 16. С. 134–142
- Шумило, І., Сніца, Т., 2016. Особливості перекладу юридичних текстів. *Філологічний вісник Львівського національного університету імені Григорія Сковороди*. Т. 10. Вип. 1. С. 10–15
- Тичинський, П., 2019. Структурно-семантичні особливості правничих термінів. *Студентський науковий альманах факультету іноземних мов ТНПУ ім. В. Гнатюка*. Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, № 1 (16). С. 153–156. URL: <http://dspace.tnpu.edu.ua/handle/123456789/18941> (дата звернення: 30.05.24)
- Яцишин, Н. П., 2022. Юридична термінологія як спеціалізована система правових понять. *Актуальні проблеми держави і права*. Вип. 2(2). С. 99–103
- Aliyev, C., 2025. Functional Equivalence in the Translation of Legal Terms. *Porta Universorum*. Vol. 1. No. 4, С. 162–168. URL: file:///C:/Users/%D0%AF/Downloads/Functional+Equivalence+in+the+Translation+of+Legal+Terms_+Insights+from+Arabic+and+Azerbaijani,+Ceyhun+Aliyev.pdf (дата звернення: 18.07.2025)
- Bajčić, M., Robertson, C., Slavova, L., 2024. Manual on EU Legal Translation into Ukrainian. In 2 parts. Part A. EU Law, Language, and Terminology. Kyiv: Publishing and Polygraphic Center «Kyiv University», 2024. 135 p.
- Bajčić, M., Robertson, C., Slavova, L., 2024. Manual on EU Legal Translation into Ukrainian. In 2 parts. Part B. Ukrainian Language and Translation into Ukrainian. Kyiv: Publishing and Polygraphic Center «Kyiv University», 289 p.

- Baker, M. Corpus Linguistics and Translation Studies. Implications and Applications. Cobuild, Birmingham, 1993. С. 233–249. URL: https://corpus.bfsu.edu.cn/Baker_1993_Corpus_Linguistics_Translation_Studies.pdf (дата звернення: 18.07.2025)
- Boginskaya, 2022. A Corpus-Based Study of Deontic Modality in Legal Discourse. URL: https://www.researchgate.net/publication/362404827_A_Corpus-Based_Study_of_Deontic_Modality_in_Legal_Discourse *Korpusno_istrizivanj_e_deontickog_modaliteta_u_pravnojezicnom_diskursu* (дата звернення: 18.07.2025)
- Butok, O., 2022. *Лексико-граматичні трансформації в українськомовних перекладах офіційних документів НАТО*. Київський політехнічний університет. URL: https://ktpam.kpi.ua/wp-content/uploads/2022/05/Butok_Kursova_15-05-2022.pdf (дата звернення: 18.07.2025)
- Biel, Ł., 2014. The textual fit of translated EU law: A corpus-based study of deontic modality. *The Translator: studies in intercultural communication*. Vol. 20. № 3. С. 332–355. URL: https://www.researchgate.net/publication/264167436_The_textual_fit_of_translated_EU_law_A_corpus-based_study_of_deontic_modality (дата звернення: 20.10.2025)
- Chen, L., 2021. Nida's Translation Theory of «Functional Equivalence» and Its Application. *International Journal of Applied Linguistics*. P. 11–15. URL: file:///C:/Users/%D0%AF/Downloads/Nidas_Translation_Theory_of_Functional_Equivalenc.pdf (дата звернення: 19.09.2025)
- Chesterman, A., 2014. *Memes of Translation: The Spread of Ideas in Translation Theory. Revised edition* URL: <https://benjamins.com/catalog/btl.123> С. 85 – 114. (дата звернення: 19.09.2025)
- Dasandi, N., Graham, H., Hudson, D., Jankin, S., van Heerde-Hudson, J., Watts, N., 2022. Positive, global, and health or environment framing bolsters public support for climate policies. *Communications Earth & Environment*, № 3, С. 239.
- Galdia, M., 2013. STRATEGIES AND TOOLS FOR LEGAL TRANSLATION. *Comparative Legilinguistics*. Vol. 16, С. 91. <https://pressto.amu.edu.pl/index.php/cl/article/view/6432/6453> URL:

<https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/0907676X.2021.1849940> (дата звернення: 10.09.2025)

Smith, E.-J., 2025. Using Modal Verbs Accurately in Legal English: Why “Shall,” “May,” “Must,” and “Should” Matter More Than You Think. URL: <https://www.linkedin.com/pulse/using-modal-verbs-accurately-legal-english-why-shall-may-smith--ifkme> (дата звернення: 19.10.2025)

Graham, L., 2021. Parallel Structure: A Strategy for Improving the Simplicity, Power, and Beauty of Your Legal Writing URL: <https://www.ncbar.org/nc-lawyer/2021-11/parallel-structure-a-strategy-for-improving-the-simplicity-power-and-beauty-of-your-legal-writing/> (дата звернення: 17.10.2025)

Kress, G., van Leeuwen, T., 2001. *Multimodal Discourse: The Modes and Media of Contemporary Communication*. London: Arnold. С. 16. URL: <https://www.scribd.com/document/839376414/Multimodal-Discourse-The-Modes-and-Media-of-Contemporary-Communication-1st-Edition-Gunther-Kress-Get-the-ebook-in-PDF-format-for-a-complete-experien> (дата звернення: 18.10.2025)

Adams, K. A., 2008. A Manual of Style for Contract Drafting. *American Bar Association*. URL:

<https://archive.org/details/manualofstylefor0000adam/mode/2up> (дата
з

Mahmud, E. Z., Bayusena, B., & Ampera, T., 2023. Omission in the Translation of Indonesian Novels into English. *Eurasian Journal of Applied Linguistics*, 2(1), 67–80. URL: <https://www.ej-lang.org/index.php/ejlang/article/view/67> (дата
звернення: 20.09.2025)

Mashayipova, Y. O., 2025. THE TRANSLATION PROBLEMS OF THE CALQUE.

И

И

Prieto Ramos, F., 2021. Translating legal terminology and phraseology. *Journal of Specialised Translation*, № 35, С. 1–19. URL: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/0907676X.2021.1849940> (дата
звернення: 10.09.2025)

2

e

- Tiersma, P. M., 1999. *Legal Language*. University of Chicago Press. Chicago. URL: <https://archive.org/details/legallanguage0000tier/page/168/mo> (дата звернення: 16.11.2025)
- Liu, Y., 2014. Skopos Theory and Legal Translation: A Case Study of Examples from the Criminal Law of the P.R.C. C. 9. URL: <https://2024.sci-hub.box/2294/215890546e71b5f6195d9e5dce956ca6/liu2014.pdf> (дата звернення: 01.10.25)
- Seracini, F. L., 2017. The Translation of European Union Legislation: A Corpus-based Study of Norms and Modality. *Lingue e culture moderne*, № 6, С. 45–58. URL: <https://www.ledonline.it/Lingue-e-culture/allegati/928-translation-EU-legislation.pdf> (дата звернення: 22.09.2025)
- Susan, E. S., 2022. A Call for Justice: A Critical Discourse Analysis of Climate Justice at the COP26. *Uppsala University*, С. 1–78. URL: <https://www.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A1668688&dswid=-9844> (дата звернення: 23.09.2025)
- Udina, N., 2015. Law education: Language and Legal translation perspectives. *Procedia–Social and behavioral sciences*. № 214. P. 257–272. https://www.researchgate.net/publication/301779297_Law_Education_Language_and_Legal_Translation_Perspectives (дата звернення: 03.10.2025)

V

- van Dijk, T. A., 2006. Discourse and Manipulation. *Discourse & Society*, № 1
- Khatser, G. O., 2025. Structural and Semantic Peculiarities in the Formation and Classification of English Legal Terminology. *Research Bulletin Series Philological Sciences*. Vol. 1 (214). С. 142–147. URL: https://www.researchgate.net/publication/396913772_STRUCTURAL_AND_SEMANTIC_PECULIARITIES_IN_THE_FORMATION_AND_CLASSIFICATION_OF_ENGLISH_LEGAL_TERMINOLOGY (дата звернення: 03.10.2025)
- Kimble, J., 2006. *Lifting the Fog of Legalese: Essays on Plain Language*. Carolina Academic Press. Durham. URL: <https://archive.org/details/liftingfogoflegalese0000kimb/page/n7/mode/2up> (дата звернення: 24.10.25)

Williams, C., 2011. Legal English and plain language: an update. *ESP Across Cultures*. № 8. С. 139–151. URL:
https://faculty.ksu.edu.sa/sites/default/files/williams_esp_across_cultures_vol._8_0.pdf
(дата звернення: 20.10.2025)

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Паризька угода, 2015. Рамкова угода Організації Об'єднаних Націй щодо зміни

к
л
і
м
а
т
у

(
Р
а
г
і
s

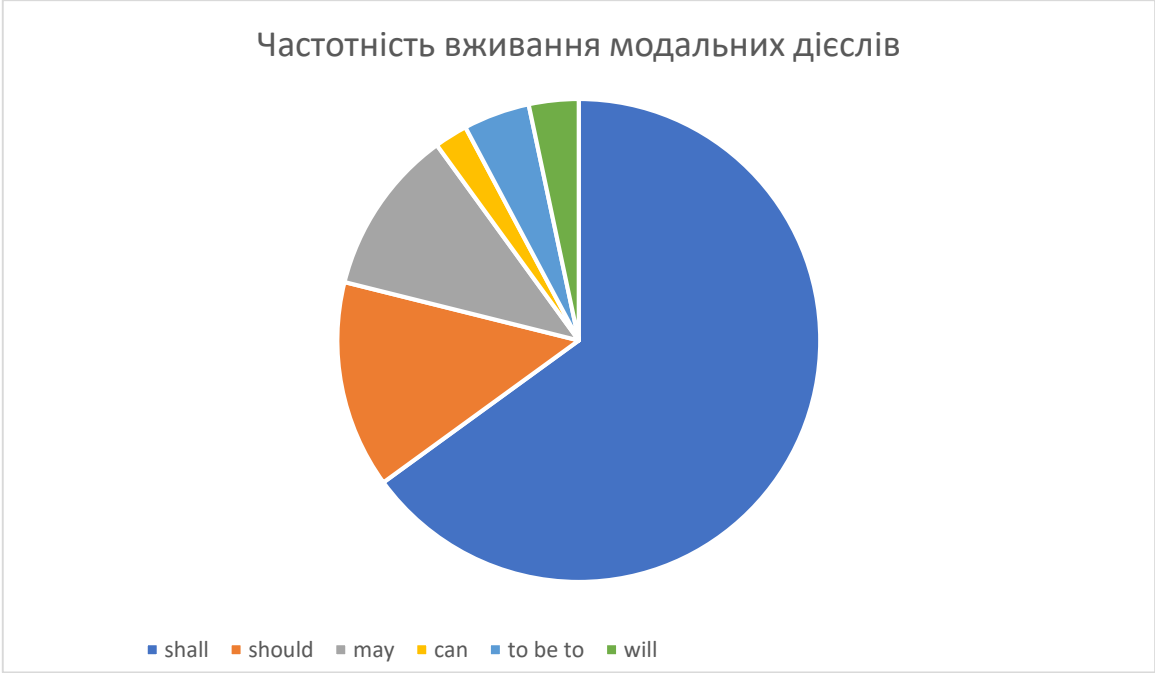
А
g
r
e
e
m
e
n
t
)
.

П
а
р
и
ж
,

1
2

г
р
у
д
н

ДОДАТКИ

(діаграма 1)

(діаграма 2)